

Sõjaasjanduse ajakiri

SÕDUR

№ 43.

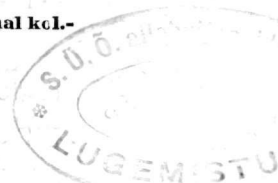
Laupäeval, 29. oktoobril 1927.

IX aastakäik.

KÄSUTUSVÄELASTE KOKKUKUTSE VILJANDI KAITSERINGKONNAS OKTOOBRI 1927.

Sõjaminister kindral N. REEK (1), kindralstaabi ülem kindral J. TORVAND (2), kindral Tõrvandist paremal kolleitn. J. JÄRVER ja kolleitn. A. TRAKSMANN, vasemal kolleitn. G. KIRSCHBAUM.

Hind 30 mk.

SISUSTIK: J. Tõrvand. Väeosade lippude küsimusest. — Kustas. Dr. med. Juhan Luiga † — 5. aastapäev. — T. Pataljoni ülem olukorda hindamas. — S. Punin. Hobuste tervishoid juhtimise- ja s'demanöövritel sept. 1927. — Sõduri kohused lahingus. (Järg.) — V. Treuhoff. Värvidega moondamine. — A. Anton. Koorilaul kaitseväes. — K. A. A. Brussilov: Austria-Saksa rinde läbimurre 1916. aastal. — A. V. Marssal Foch tuleviku sõjast ja sõjavõimalustest. — A. Leisner. Psühhotehnika. — Sõjakirjandust. — Vastused küsimustele. — Sõjaväelisi teateid. — Ametlikke teateid. — Sport kaitseväes. — Kiri toimetusele. — Uusi raamatuid kindralstaabi raamatukogus — Toim. saadetud kirjandust. — Karikatuurid.

Väeosade lippude küsimusest.

J. Tõrvand.

Juba Vabadussõja päevil tekkis mitmete seltskondliste tegelaste juures mõte mingisuguse välise mõjuva embleemi näol väljendada seda sügavat moraalset sidet rahva ja kaitseväe vahel, mis tolleaegsetes kibedates heitlustes hoidis alal kodukaitsjates nende taht võidelda lõpuni. See mõte jäi peatuma lipu juure. Vastavalt meie rahva hingele ja arusaamistele valmistatud lipp, mis ühele või teisele väeosale annetatud, seltskondliste organisatsioonide s. o. rahva enese poolt, oleks kujutanud meie kodumaad, mida kaitsma on kutsutud need, kellele rahvas kätte on annud relvad; lipus oleks väljendust leidnud ka meie sügavam seesmine äratundmine, et meie rahvuslikus demokraatlikus vabariigis rahvas ja tema kaitsevägi on üks tervik. Lipu annetamine väeosale oleks kui ema õnnistus armastatud pojale, keda kohusetunne kutsub vaenuväljale, et oma elava rinnaga kaitsta seda maad, kus puhkavad palju põlvesid meie esivanemaid.

Kui on minevikus olnud raskeid päevi, kus ajaratas on armutult rõhunud meie eelkäijaid, siis seda enam peame hindama saatuse õnnistust, mis Eestile andis täieliku vabaduse. Seda peame oskama hinnata ja tarbekorral — ennast ohvriks tooma.

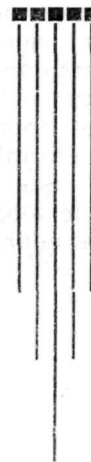
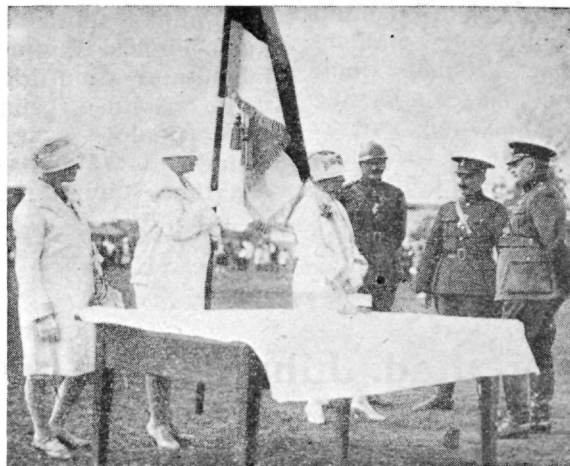
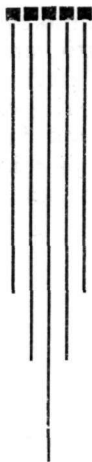
Rahvas ise loob oma kaitseväe. Rahvas annab kaitsevärke oma tugevamad pojad. Ja rahvas annab neile kaasa ka oma südamesoojuse ja armastuse, kui lipulehvides saadab omad rügemendid riigi piiridele.

Lipp, kui truuduse embleem, on väeosale püha. Ja kes ei loe pühaks oma ema õnnistust, mis tuleb igaks ohvriks valmisolevast südamest? Ja kas leidub tuimi, keda ema õnnistus ei liiguta, kelles ta ei ärata sügavat kohusetunnet? Ja kui see nii on, miks ei pea siis meie nüüd püüdma lõpulikult teostada lippude annetamise mõtet?

Siin võiks ära märkida, et pärast sõda see mõte eelpooltoodud motiividel, ni ütelda, alati on hõõgunud meie seltskonnas. Läänud suvel löi see mõte osalt ka lõkkele — sest meie vanem rügement sai juba lipu, mis valmistatud ühe pealinna asuva naisorganisatsiooni poolt ja mis pidulikult hra Riigivanema poolt rügemendile edasi anti. Kuid siiski on olnud terve rida põhjusi, miks mitte kõik meie väeosad ei ole veel saanud lipu annetamisega seotud au ja rõõnu osaliseks. Tundub, et ei ole mingit vajadust uurida neid põhjusi — see enam asja ei paranda. Samal ajal aga ka tundub, et seltskonnas on tekkinud energilistem huvi lippude küsimuse vastu. Sellepärast paistab otstarbekohasem vähe peatuda selle juures, kuidas on nüüd lugu lippude küsimusega ja ühtlasi püstitada mõned tähtsed asja kiiremaks lõpetamiseks.

21. mail 1926. a. võeti Vabariigi Valitsuse poolt vastu seadlus (Riigi Teataja 1926. a. nr. 57), milles on alla kriipsutatud, et lipud annetatatakse seltskonna poolt (võib seda teha ka riik). Samas seadluses on ka rida tehnilisi norme, mis lipu suuruse ja osaliselt kuju ära määravad. Kui nüüd mingisugune seltskondline organisatsioon soovib mõnele väeosale lippu annetada, siis peab soovitama kõige pealt tutvunemist „Väeosala lipu seadlusega“. Tutvus selle seadlusega juhib annetajate töö algusest peale õigele suunale, mis arusaamatused ära hoiab.

Samuti võiks asjast huvitatud isikud ja organisatsioonid teadmiseks võtta, et 2 septembril s. a. avaldas sõjaminister käskkirja nr. 382, millega lippude küsimuse korraldamine pannakse vanematest väejuhtidest koosneva erikomisjoni peale, mille esimeheks on sõjaministri abi kindralmajor Lill ja liikmeteks kõik meie diviisiülemad, ranna- ja õhukaitse ülem, kindralstaabi ülem ja kindralmajor Põdder. Selle komisjoni üheks ülesandeks on kõigiti kaasa aidata seltskonnale igal juhtu-

Lipu annetamine 1. jalaväe rügemendile.*Lipp on valmistatud Tallinna Naiseltsill.**T. N. S. esindajad lipu üleandmisel suvel 1927.*

misel, kus seda kaasabi vajatakse või küsitakse.

Lippude korraldamise komisjon pidas 17. oktoobril esimese koosoleku, kus igakülselt kaaluti võimalusi ja teid lippude küsimuse kiiremaks lahendamiseks. Komisjoni istungi tulemustena võiks ära märkida järgmist:

1. Komisjon loeb tungivalt soovita, kui lipud kõikidele väeosadele annetakse seltskonna poolt.

2. On liginemas Vabariigi 10-nes aastapäev ja selletõttu paistab, et nüüd on tulnud viimane aeg, mil igas garnisonis asjale kaasatundvad ringkonnad peaks leidma võimaluse lipu annetamiseks ühele või teisele väeosale.

3. Ilma ajakirjanduse abita on raske laiemaid ringkondi lippude küsimusega tutvustada, mispärast komisjon loodab, et meie ajalehed leiavad vahete vahel ruumi selgitavatele artiklitele ja õiendustele.

4. Komisjon loodab, et meie kunstnikude arurikas pere ka omalt poolt paneb asjale käed külge, aidates väeosasid kauniste ja sisukate lipukavandite kokkuseadmisel.

Lipukavandite kohta peavad väeosad ka ise võimalikult pea selgusele jõudma (embleemid, värvid, pealkirjad jne.), sest ilma kavandita, mis Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud, ei saa asuda lipu valmistamisele.

5. Diviiside ja ranna-õhukaitse ülemad on võtnud enese peale alalise konakti hoidmise lippude komisjoni esimehe-

ga, et komisjon ajaviitmata võiks oma kaasabi anda.

Sellekohaselt juhib komisjon juba nüüd asjast huvitatute tähelepanu järgmistele oludele:

Lipu tegelik valmistamine on kaunis vaearikas ja kulukas. Vaeva ja raha kokkuhoidmise mõttes oleks kõigiti otsustarbekohane, kui lippude valmistamiseks vajalikku materjali mitme lipu jaoks korraga osta. Võib osutada tarvilikuks ostjat väljamaale saata, sest kodus meil ei ole lippude materjale saada ning siis on odavam, kui keegi sõidab mitme lipu pärast.

Materjal lippude valmistamiseks peaks muidugi sarnane olema, mis just selleks otstarbeks tehtud. Ja meie naiste käekesed, kes lipu välja õmblevad, peaksid olema omal alal vilunud.

Ühe lipu valmistamine võiks maksma minna 50.000—75.000 marka. Muidugi, saab ka odavamalt, kui ei tule kavandite valmistamise ja väljaõmblemise eest kõrget tasu maksta ja kui läheb korda lipu materjali saada alandatud tolliga (või hoopis tollivabalt?).

6. Komisjon arvab, et lippude tegelikku annetamist tuleb siduda mõne tähtsa päevaga ja millal ühtlasi kohalik seltskond suuremal hulgal saaks kaasa elada annetamise piduliku toimingut.

Komisjoni koosolekul 17. oktoobril kuulati ära ka diviiside ülemate informatsioon selle üle, mis ja kuidas tehakse kohadel lippude annetamise mõttes. Ja siin

peab suure rõemuga ja rahuldustundega rõhutama, et asi on liikumas. Nii mitmelgi pool olevat üleöö kokku pandud tarvilikud summad või jälle seltskondliste organisatsioonide ja omavalitsuste poolt on lubatud neid summased muretseda. See näitab, et lippude annetamine meie kaitseväge osadele rahva enda poolt on tõeasjaks saamas. See näitab ka, et nüüd üle maa on lõkkele löönud tulukesed, mis südamele südamele edasi antakse ja mis viimaks lõ-

pule viivad kauni mõtte, mis tekkis juba Vabadussõja päevil.

Tahaks loota, et need tulukesed ei kustu enne, kui viimane nõelatõmmet ei ole läbistanud lipuriide, mille ühel poolel meie riikluse sümbol — riigivapp ja teisel poolel — need embleemid ja hüüdsõnad, mis väljendavad ühe või teise väeosa tahet lõpuni truuks jääda oma riigile ja rahvale.

Dr. med. Juhan Luiga †

K u s t a s.

Murdus tugev ja ilus tamm Taara hiies: dr. med. Juhan Luiga ei ole enam elavate nimekirjas. Tema korter on tühi ja see tühjus on ütlemata valus. Öilsed mõtted sündisid siin ilmale ja levinesid. Siin oli hea ja ilusa elav mõõdupuu, siin sügavamõistusline, rahulik, sõbralik mees mõötis elunähtusi ja lahutas parema heast. Kui lahkusid sellest majast tema juurest, olid jälle elujulgem ja elumõte selgem ja lohutav.

Nüüd ei ole enam seda sooja, päikese- list paika, vaid paljad, paljad toad, kurblikud.

Ei paista enam see hiigla mehe kogu üle rahva koosolekutel, ega põika teele häkki kõrvalises paigas oma üksildasil rännakuil Jumala looduses.

Ta oli kasvult oma kuus jalga, tugev kui kaljumürakas. Mu silmis on pilt temast ühel peoõhtul ohvitseride keskkogu kasiinos: ta tantsis oma abikaasaga ja see ilus, õrn naine oli kui väike värviline lapike ta rinnal, nagu suur krüsanteem. See oli mehisuse ja naiselikkuse antitees omas ilusamas väljenduses. Ta otsaesine oli vaatlemisevääriline kunstiteos. Tugevalt tõusid kulmude tagant kahelt poolt peaküljed, laienedes ilusalt ülespoole ja kadudes lainelistesse juustesse. Kesk otsa tungis esile ilus kühm, kui sügava mõistuse kate. Vägevalt kummituna vajus ta tagasi allpool silmakoobasteks. Nende vahel tüübiline, kuid tugev Eesti ninakoon. Ta oli puhas, valget verd, tõuline tüüp, mis loodusjõuliselt ettepaistatud täies raas-silises ilus.

Temas nägime noide öilsate riigimeeste ja rahva vanemate kuju, kes kõndisid kodumaa pinnal sajad aastad tagasi ja õiendasid rahva asju; noid, keda Läti Hendrik nimetab „nende suursugused ja

õilsad“, ja kes pärast Läti Hendriku agu läksid rahuläbirääkimistele Rakvere lossi, kui seadusliku ja õigusliku riigikorraga harjunud rahva vanemad.

Nii kõndis tema läbi elugi — suur idealist, reaalne mõtleja, kasvult hiiglane, väeramata ja paigalt tõukamata, kõige ilusa ja hea sõber, inimlik ja sõbralik inimeste vastu, otsekohene ja paendumata sirgejooneline, ühiskondlises tegevuses jõuline, kokkupõrgetes parlamentaarne.

Vaimuannidega oli ta haruldaselt õnnistatud — ta oli väga musikaalne, mängis hästi viiulit, helidesse valades oma rikkaliku hingeilma. Ta mõistis joonte ilu ja värvide mängu, oli õieti terav lavakunsti hindaja. Ta tundis keeli ja hästi stiile, nagu peeneid lõhnu. Täpsest ja loogilisest mõtlemisest tunnistavad tema kirjatööd arstiteaduses, ajaloos ja hulgad kirjutused muudelt aladelt.

Tema määratu teene on tema Eesti ajaloo ja usundi uurimistööd. Seda tööd ei osata praegu hinnata, sest ollakse veel ehmatanud sellest valgusest, mis tema viskas Eesti minevikule. Tuhka-Triinu oli Eesti ajalugu — halvaks peetud ja põlatud, mida hülgati tõsiselt puutumast, kartuses esile manada inetusi, mis meile väga ei meeldiks.

Kuid Juhan Luiga ütles: „Kui need Eesti vaimlise kultuuri riismed, mis Karja-Marid läbi raske orjaaja meieni kannud, moodustavad sarnase haruldase uhkuse- asja, nagu meie ilmakuulsad vanavara kogud, milline pidi siis olema tervik? Kui meie esivanemate kultuurihooone varemte tükikesed on nii uhked, milline tore loss pidi siis olema see hoone?“ Ja ta hakkas silmitsema neid tükikesi, puhastama neid samlast ja kõntsast ja tükikeste varal rekonstrueerima ehituse plaani. Tööväli

Dr. med. JUHAN LUIGA.

laienes, ainestik ja andmestik tihenes ja osutus ootamatult rikkalikuks. Oli vaid tarvis suurt mõistust ja teravat tähelepanelikkust, et neid leida ja avada seal, kus nad on harilikule surelikule nägematud, peidetuna.

Nagu eelpool tähendasin, oli ta hea stiili tundja ja keelte oskaja, eriti hästi valdas ta Ladina keelt. Need anded osutasid temale väga kasulikkudeks ajaloo uurimise töö. Ta asus algallikate juure ja võttis neid kritiseerivalt. Ta näitas, et Läti Hendriku kroonika on osades võltsitud — juure ja ümberkirjutatud. Ta näitas, et sama kroonikat on valesti tõlgitsetud. Muuseas näitas ta, et ei tule mitte lugeda „Taraphita“, vaid „Taaran hiita“ ja sellel õieti lugemisel on väga suur tähtsus muistse Eesti kultuuri õieti hindamisel. Nii kooris ta kõntsa ja sihilikku valet Eesti ajaloo ihult ja Tuhka-Triinu osutus kenaks jumalannaks.

Kuid palumata surm katkestas tema töö kesk kõige viljakamat, küpsemat aega.

Tuletagem meele, et dr. Fr. Kreutzwald just samas vanaduses andis „Kalevipoja“. — Inimene ei tea ette, mis on tema õige elutöö ja aegapidi sattub ta sellele — nii Fr. Kreutzwald ja Juhan Luigagi. Kuid just nende Jumala armust meeste vaimutöö on suur ja väärtuslik, kuma tihti „kutsutud ja säetud“ erialaliste diplomidega varustatud mehed ei ole küllaldaselt varustatud „Jumala armust“ nende andidega, mida töö nõuab, ja nende usinal töö ei ole igavest õnnistust.

Raske ja asetamata on Eesti ajaloo ja muinsuse uurimise tööle see kaotus, mille tõi dr. med. Juhan Luiga surm.

Teda valusalt leinata on põhjust kogu Eestil. Kuid meie, kaitseväelased, leiname ja mälestame teda veel eriti, kui muistse Eesti sõjakunsti uurimise algatajat ja selle uurimise suuna näitajat ja kui lahinguvenda, kui ühte neist esimestest, kes vabatahtlikult astusid võitlusse rahvuslise omariikluse eest püss käes.

Käsituseväelaste kokkukutse Viljandi kaitsevääringkonnas.

Käsituseväelaste kokkukutse Viljandis oli esimene katse proovile panna meie mobilisatsiooni aparati. Meil on kujunenud juba traditsioonilisteks mitmesugused kontrollõppused kaitsevää lahingulise ettevalmistuse alal. Möödunud kokkukutsega on tehtud algust ka mobilisatsiooni kontrollitöödega.

Ajakirjandus on korduvalt alla kriiputanud Viljandi käsituseväelaste kokkukutse täielist kordaminekut. See tõendus ei ole mitte liialdus. Kokkukutse õnnestus tõesti paremini kui seda võidi oodata, arvesse võttes äärmiselt raskeid ilmastiku tingimusi kokkukutse ajal. Kutsutavad tulid kokku varem kui seda oodata võis ja suuremal arvul kui esialgselt arvati. Puuduvate % ulatus kõigest 2—3-ni.

Kokkutulnud käsituseväelased olid mahutatud osalt kohaliku väeosa ruumidesse, osalt selleks ajaks võetud eraasutuste ruumidesse. Ilmselt hea oli distsipliini- ja korratunne käsituseväelastes nii teenistuses kui väljaspool teenistust.

Pärast käsituseväelaste varustamist kõige tarvilikuga neile korraldati õppused kahe päeva jooksul selleks kokku seatud erikava järele. Peale sõjatehniliste ainete kava sisaldas ka sõjapolitilisse selgitustöösse puutuvaid küsimusi ja meelelahutuslike iseloomuga aineid.

Õppekava võeti läbi täiel ulatusel. Õppusi kohapeal jälgides, võis tähele panna, et käsituseväelased lühikese aja jooksul ei ole veel ära unustanud seda, mis on õppinud mõned aastad tagasi. Pärast lühikeseajalist üksuste kokkuliitmist ühiste õppustega oli koguni raske vahet teha käsituseväelaste ja praegu teenistuses oleva kaitsevääelase vahel.

Käsituseväelasi ja nende õppusi käis vaatamas sõjaminister koos kindralstaabi ülemaga. Selleks Viljandi garnisonis asuvad osad rivistati üles garnisoni ülema poolt 21. X. kell 1130, kuna linna ümbruses asuvaid osi käidi vaatamas autodel.

Sõjaminister kindral Reek pööras käsituseväelaste poole järgmise sütitava kõnega:

„Teid, käsituseväelased, kutsuti kokku kolmeks päevaks. Koduse töö ja tegevuse juurest Teid kutsuti siia kaadri pataljoni ja patareide juure. Selle tege-

vuse eesmärgiks oli kontroleerida meie mobilisatsiooni aparati ja tema tegevust. Meile eriti on väga suure tähtsusega kuivõrra kiiresti suudame tarbekorral kokku tulla siis, kui meid kutsub kodumaa. Meie peame aegajalt selgusele jõudma, kas tehtud arvestused on õiged, kas nimekirjad on korras, kas kõik, kes mobilisatsiooni alal tegutsevad, tunnevad ja täidavad oma kohuseid: ainult siis suudame kiiresti end ette valmistada oma kodu kaitseks.

Mehed, pidage meeles ühte: ei ole veel see õnnis aeg kätte tulnud, kus rahvad rahus ja sõbralikult võiksid elada üksteise kõrval. Tihtipeale rikutakse see rahu. Sagedasti haaratakse relvade järele, et oma tahet jõuga maksmata panna seal kus see rahulikkude abinõudega ei olnud võimalik.

Mitte väikesed rahvad ei ole sõdade ja tülide algatajad aialoos, vaid suurrahvad, kes omavahel võistlevad. Kui kahe suurrahva vahel puhkeb vaenuavaldus, siis on kannatajaks harilikult väikerahvas, kui ta ei ole suutnud end kaitsta mõjuvalt. Seepärast väikerahvad, nagu meie, peavad olema valmis end kaitsma maksu mis maksab.

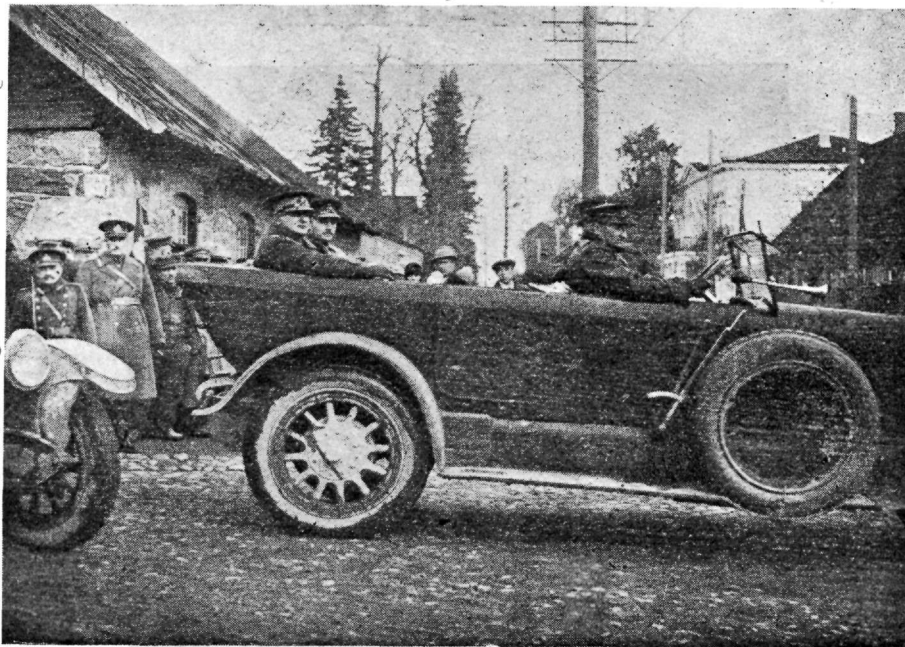
Veel ei ole 10 aastat möödunud, kus üks suurriik püüdis oma alla heita väikest eesti rahvast. See ei läinud temale korda, sest eesti sõdurite vaprus ja kindel meel tõrjus tagasi vaenulikud väed.

Eesti ei taha sõda. Eesti ei tungi kellegi kallale. Kuid Eesti on alati valvel ja valmis kõigi abinõudega kaitsma oma au, oma head nime ja iseseisvust! Eesti tuleviku põlvkond tahavad kaitsta viimseini seda pinda, mis on lunastatud nende kanglaste verega, kes langesid Vabadussõjas. Selleks meie oleme, selleks on Eesti kaitseväge ja selleks olete ka teie siia kokku tulnud, et värskendada oma valmisolekut.

Kõik teie, kes teie siia olete kokku tulnud, olete mitte ainult täitnud antud käsku, vaid olete näidanud üles suurt kohusetruudust ja arusaamist oma ülesannetest. Esimesel kutsel teie ilmusite viibimata nii varakult kui vähegi võimalik.

Loen oma pühaks kohuseks teid täna vabariigi valitsuse nimel teie suure kohusetruuduse ja täpsuse eest, millega

Käsitlusväelaste kokkukutsel Viljandi kaitsevääringkonnas.

Sõjaminister kindral N. REEK ja Kindralstaabi ülem kindral J. TÕRVAND.

Ülevaatus sõjaministrilt.

olete täitnud oma ülesanded kodumaa vastu.“

Hra ministri ettepanekul lauldakse hünni.

Sellele järgnes kokkukogunud osade möödamarssimine muusika saatel.

Vaba, kiire samm oli tunnustuseks, et siin on tegemist üksustega, kes lühikese aja jooksul on täiesti kokku liidetud üheks lahutamatuks tervikuks.

A. T.

Piirivalve 5. aastapäev.

1. XI 1922 — 1. XI 1927.

E. V. Piirivalve Valitsuse ülem kol.-ltn. H. Kurvits.

1. novembril pühitseb Piirivalve valitsus oma 5. aastapäeva. Viis aastat on lühikene aeg, kuid võrreldes seda meie praeguse Piirivalve eelkäijate elueaga, kus otsimiste, vormeerimiste ja likvideerimiste ajajärgul piiri valvamiseks ellu kutsutud organisatsioonidest ei kestnud ükski üle aasta, on viis aastat praeguse Piirivalve valitsuse tegevuses küllalt pikk aeg selleks, et hetkeks peatuda väeosa juures, kelle elu riigi poliitilise ja majanduslise iseseisvuse, julgeoleku ja heakorra kaitseks möödub alalises vahiteenistuses, ööd kui päevad valvel olemises Vabariigi piiridel.

Vabariigi algusel moodustatakse piiri sulgemiseks Piirivalve Peavalitsus oma salkondadega; sellele järgneb Rannavalve-Side ja Peastejaamade valitsus. Sõda on lõppemas. Likvideeritakse Rannavalve. Piiri valvamiseks asutatakse Piirivalve valitsus piiriküti pataljonidega.

Kud ka selle asutuse iga, on lühikene. Ta kaob. Piiriküti pataljonid lähevad diviisi ülemate ja merejõudude juhataja käsutusse. 1921. a. jooksul likvideeritakse kõik piiriküti pataljonid. Piiri valvamine jääb diviisidele alluvate väeosade ülesandeks, kusjuures Merijõudude juures asutatakse Rannavalve osakond, mille ümberkorraldamisel viimase ülesanded saab endale Mere-Side.

1922. a. kevadel kerkib piirivalve küsimus päevakorraile Vabariigi Valitsuses ja Riigikogus. Otsitakse teid, kuidas kõige otstarbekohasemalt piirivalvet korraldada. Ja 30. mail samal aastal võtab Riigikogu vastu seaduse, mille järele piirivalve loetakse alluvaks Siseministrile, kellele lähevad üle piirivalve suhtes kõik õigused, mis S. k. VI järele Rahaministril olid. Riigikogu poolt vastuvõetud seaduse teostamiseks otsustab Vabariigi Valitsus 20. septembril 1922. a. asutada Siseminis-

teeriumis Piirivalve valitsuse, kelle ülem allub otsekohe Siseministrile. Piirivalve valitsuse ülemaks määratakse reservist kolonel-leitnant Hans Kurvits 1. novembrist 1922. a. Ja sellest päevast loeb praegune piirivalve oma algust.

Esimesed kuud asutatava valitsuse tegevuses kuluvad eeltöödeks, organisatsiooni aluste rajamiseks, koosseisude väljatöötamiseks. Uue kava järele Piirivalve valitsus koosneb keskasutusest-staabist ja kohtadel tegutsevatest jaoskondadest. Jaoskonnad jagunevad rajoonidesse ja viimased kordonidesse. Organisatsioon on sõjaväeline. Algab komplekteerimine reservist tegevasse teenistusse võetavate ja väeosadest ületoodavate ohvitseridega ja üheaastase lepingu alusel teenistusse astuvate üleajateenijate-sõduritega. Teenistusse võetud meeskonnale korraldatakse lühiajalised õppused vastavate kavade järele ja mehed saadetakse piirile.

Esimesena astub välja 14. märtsil 1923. a. Tallinna jaoskond merepiiri ülevõtmiseks Mere-Sidelt, siis lähevad teised jaoskonnad ja 20. maiks 1923. a. on piirivalvel vastu võetud kaitsevält kogu Vabariigi piir. Algab oma otsekoheste kohuste täitmine piiril.

Rüügiäär lõunas Poddubje ja Anashkino vahel.

Piirivalve peaülesannetele — piiri kaitsmine, võitlus salakaubitsemise ja seadusvastalise üle piiri käimise vastu — seltsib rida teisi kohuseid: rannasõidu-laevadele passide, kaubanimikirjade väljandmine, vähemate paatide registreerimine, merest väljauhitud laevade ja kraami peastmine ja hoidmine, kalapüügi-seaduse täitmise järele valvamine, sadama- ja süvendusmaksude võtmine jne.

Tallinna piirivalve jaoskonna ühekordselt tabatud salapiirituse hulk ja kõige väiksem piirivalvur Unnuk politseikoeraga.

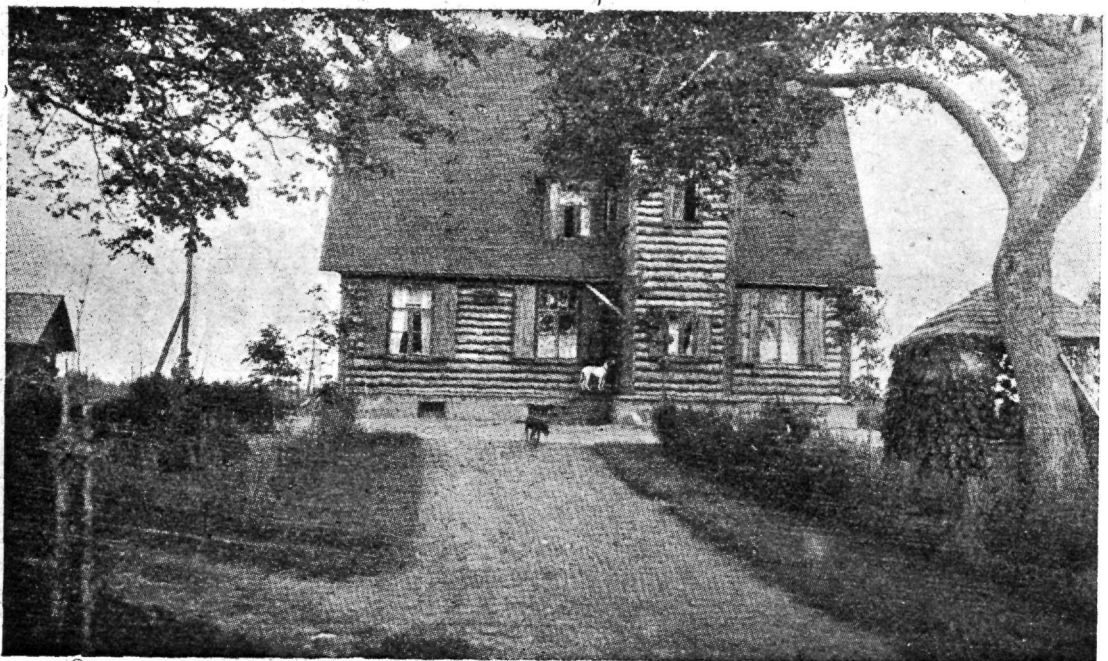
Piirivalve 5. aastapäeva puhul 1. XI 1922 — 1. XI 1927.

Nõusid, milles toimetatakse salakaubana viina.

Petshurki kordoni valvurid patrullitee silda tegemas.

Piirivalve MARIINSKI kordon.

5 aastat on möödunud. Selle aja jooksul on palju tööd ära tehtud. Edu töös ripub õigest organisatsioonist, tegevuse juhtimisest ja koosseisust. Piirivalve on tegutsenud end. Vene piirivalve korpus seaduse alusel. See seadus ei ole meie oludele kõigiti vastav. Teenistust on normeeritud ajanõuetele vastavate seadlustega, määrustega ja juhtnõõridega. Uus, meie oludele vastav piirivalve seadus on praegu väljatöötamisel.

Piirivalve vastutusrikas teenistus Vabariigi piiridel nõuab iseseisvaid, kohuse-truid, ustavaid ja ausaid töömehi. 5 aasta jooksul on koosseis kujunenud kindlaks. Meeskonna paigutamiseks on ehitatud piirile hulk kordone. Valveteenistuse pidamise kergendamiseks on piirivalve enese poolt idapiiril läbi soode ja rabade tehtud patrulleerimisteed. Käib elav tegevus oma eriala nõuete põhjalikuks tundmiseks, vaimlise kultuuri tõstmiseks ja majandus-lise elujärje parandamiseks. Siin tõmba-vad kaasa jaoskondades üleajateenijate kogud. Harrastatakse sporti.

Vaadates tagasi, näeme, kuidas 5 aasta fooksul on palju muutunud. Kui alguses piirivalve korralduse vastu praegusel ku-

jul valitses mõnelt poolt tugev oposi-tsoon, siis on see müüd kadunud. Piiri-valve on võitnud rahva enamuse ja juhti-vate ringkondade usalduse.

Kui alguses oli jutt ja arutati küsimust, kas piirivalve organisatsioon peab olema kodanline või sõjaväeline, siis on selgu-nud, et meie oludes piirivalve peab olema sõjaväeline, mis kindla korra ja distsipliini juures oleks võimsaks teguriks riigi pii-ride kaitsmisel.

Piiri valvamiseks asutati 5 aasta eest praegune Piirivalve valitsus. Kaitsevägi vabanes piirilt ja võis anduda täieliselt oma loovale tööle rahva sõjaliselt ette-valmistamise alal. Õigete sihtide sead-misel, otstarbekohase ülesannete jaotamise juures riigi aparadi üldorganisatsioonis on ka Piirivalve valitsus võinud edukalt tegutseda. Piirivalve valitsuse ohvitserid ja üleajateenijad, teenides Siseministee-riumi alluvuses, on tunnud end ikka lahk-helideta ühisesse suurde riigikaitse orga-nisatsiooni kuuluvatena. Piirivalve aasta-päeval tundub meie kaitseväge teiste väeosadega veel tihedam ja sügavam.

J. P.

Pataljoni ülem olukorda hindamas.

(Kaart 1:25.000.)

II. Pealetungil.

Toimetuse märkus. „Sõ-dur“ nr. 42. ja käesolevas avaldatud artiklid 10. jal. rüg. taktikaliste õp-puste puhul maastikul, valgustades mainitud õppuste käiku tahavad pea-miselt olla ergutajaks meie J. E. II. osa õppimisel ja temasse süvenemisel.

„Eriolukord (kaart 1:25.000): kell 1215 murdis vaenlase III/10. rüg. läbi I. pataljoni po-sitsiooni joonel Pärnamäe — Haaviku — Randvere kirik ja jõudis joonele — kõrg. 22,95 — metsaserv x 193,7 ja y 244,7 — Rand-vere kr. Seal pani meie laevastiku tuli vaen-lase peatuma. Vaenlase I/10. rüg. ei olnud edu, ta jäi peatama joonel triang. p. 9,26 — Matsi talu. Kell 1325 oli vaenlane oma varu pataljoni ära kasutanud, kuid edu ei saavutanud.“

Operatiiv käsk nr. 19.

(kaart 1:25.000)

23. sept. kell 1405.

1.

„2. Otsustasin rügemendiga vastukallaletun-gile asuda ja vaenlase Pirita jõe taha suruda.“

„3. Vahejoon I. ja II. pataljonidel — Kalda (v. a. I. ptl.) — Pärnamäe (s. a. I. ptl.) — Nõmme (v. a. I. ptl.) — Vabrik (s. a. I. ptl.)“

„4. Rügement algab vastukallaletungi kogu rindel ühekorraga. Vastukallaletungi algus kell 1515.“

Käsk I. pataljonile. Kell 1453.

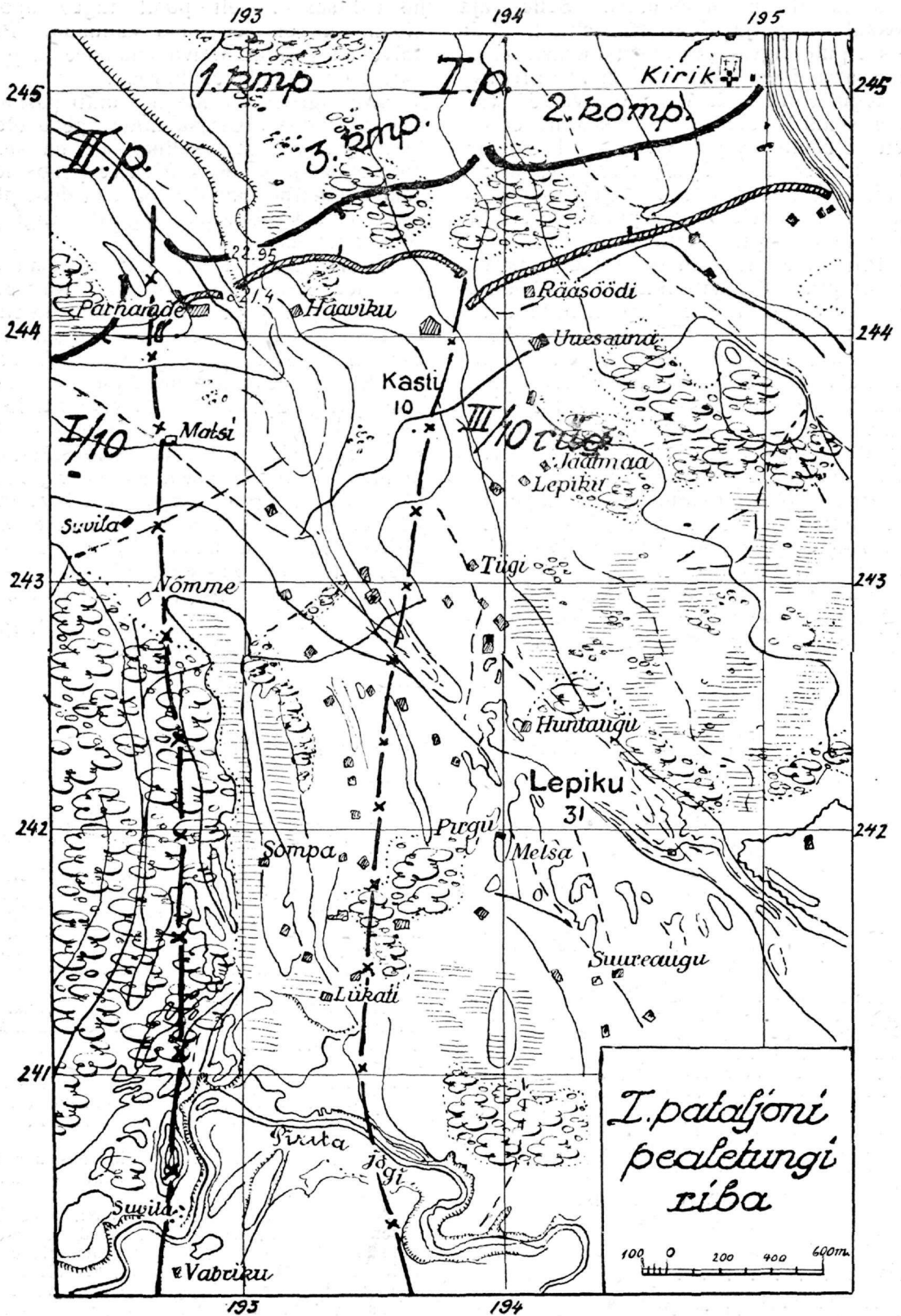
„1. Kella 1215 olime sunnitud taanduma oma peavastupanu joonelt — kõrg. 22,95 — metsaserv x 193,7 ja y 244,7 — Randvere joonele. Siin panime pealetungi seisma. II. pataljon püsib kohal. Vaenlane on ära kasutanud kõik varud kella 1325, ilma edu saavutamata.“

„4. Pealöögi annan oma parema tiivaga. Esi-järku määran 3. komp. paremale ja 2. komp. va-sakule. Varusse 1. komp.“

„Vahejoon kompaniidele: Metsakasti (v. a. 3. komp.) — Uetoa (v. a. 3. komp.) — Lükati (s. a. 3. komp.) — Suvilad (v. a. 3. komp.). 2. kompanii pealetungi suun Iru sild ja ülekäigud.“

„7. 1. kompaniil määrata luureks üks rühm ohvitseri juhatusel. Liikumise suun — Pärna-mäe — Järve — Vareta.“

Antud olukorrast selgub, et vaenlane (Toim. sõrendus, J. E. II. osa tarvitab sagedamini vastane.) tungis peale, murdis rinde läbi, kuid momendil, millal pataljoni ülem saab rügemendi ülema käsu vastu pealetun-giks (Toim. sõrendus. „Vastukallaletungiks“ on käsus.), püsib vaenlane kui ka I. patal-joni paigal kaitseesiskorras, seisukohtade vahe um-bes 400 mtr. Selles olukorras saabab pataljoni ülem luure välja, mis peab liikuma ei kusagil lahtisel

vasakul tiival, vaid otse pealöögi — Pärnamäe ja Järve suunas. Sellest peab otsekohe järeldama, et pataljoni ülem ei süvenenud olukorrasse — ega ta ju ometi ei uskunud, et üks rühm vaenlase peletab taanduma. Olukorrast ei saa veel kuidagi tõlgitseda, et vaenlasel oleks taandumine kavatsusel. Ka puuduvad pataljoni ülemal sellesisulised ettekanded kompaniidest.

Pataljoni ülem otsustab pealöögi anda paremal tiival. Otsusetegemisel peateguriks oli maastik tule ja liikumise soodsuse seisukohalt. Olen teisel arvamusel. Põhjenduseks vaatlen maastikku — esialgul selles raioonis, kus asusid vastupeatungil algul vastaspooldele kaitsel ja kus I pataljon pidi lahendama raskema osa kogu oma ülesandest — vaenlase paigalt lööma ja oma peavastupanu positsiooni tagasi võtma. Maastik paremal tiival, Pärnamäe raioonis, lahigne — heade vaatlus- ja laskealadega. Pärnamäe kõrgustik valitseb kaugele üle kogu maastiku, nii lõunasse kui põhja. Tema oli I pataljoni kaitsesüsteemi võtmeks. Vaenlaselt nõudis tema vallutamise rohket verd. Samane tähtsus on Pärnamäel ka vaenlase kaitsesüsteemis. I pataljonil on peaaegu raskem teda tagasi võtta, kui ta seda oli vaenlasel. Rindelt on tema vallutamatu suurtükituleta. Maastik glindist alates kuni mereni on põesaline — vaatlus halb, laskealad väikesed. Lõunapool muutub ta isegi soiseks. Raske tegutseda, nõuab kõrget moraali väeosalt. Otse glindi all — Haaviku ja Metsakasti raioonis on aga maastik kaunis suurte lagedate laikudega vaatluseks ja laskealadeks, kuid sealjuures ka küllaldaselt kaetud varjatud liikumisteks.

Oleksin pataljoni ülema kohal peasuunaks jätnud parema tiiva, kuid esimese löögi oleksin suunind glindi alt Haaviku ja Metsakasti raiooni, haarates Pärnamäe kõrgustikku idast.

Ei tahaks ka leppida jõudude jaotusega — kaks kompaniid esijoonele ja üks varru. Oleksin kõik kolm kompaniid asetanud esijoonele, jättes varru kõige parempoolsest kompaniist ühe rühma ainult. Olid ju kolm loomulikku suuna: Pärnamäe raioon, passiivne, kuid väga soodus raske kuulipilduja tulega toetamiseks; Haaviku-Metsakasti pealöögis ja vasak tiib jällegi enam-vähem passiivne. Võisin edu saavutada ainult mängu panes kõik oma jõud, sest toetust polnud pataljon kusagilt saanud ja vaenlane oli seni pealetungijaks ja teatavas ülekaalus. Pataljoni ülemal polnud ka tarvidust suuri varusid hoida, sest tähtis oli esimene hoop, pärast seda vaenlane vaevalt julges veel korrata pealetungi. Pealegi püsis rügemendi varus terve III pataljon puutumatu ja vaenlane II pataljoni vastas edu ei saavutanud — järelikult, rügemendi ülemal olevatel andmetel jaksab I pataljon oma ülesande täita, kuna tema ebaedu rügemendi ülemale, varu alal olles, peavalu ei sünnitanud. Pärast pataljoni peavastupanu positsiooni tagasivõtmist oleksin jõud ümberkorraldanud, tõmmates terve parempoolse kompanii varru.

Pataljon vallutas kerge vaevaga oma endise peavastupanu positsiooni. Selgus, et vaenlane oli taandumas ja vastupanu avaldasid ainult tema kätteosad. Pataljoni ülem jättis selle fakti hindamata ja jatkas pealetungi kogu jõududega algul võetud otsusele ja kavale vastavalt kuni Piirita jõeni. Õieti ei saanud pataljoni ülem küll ainustki teadaanet olukorra muutumisest kompaniide ülemalt.

Tulen tagasi pealetungi ribade määramise juure. Mul tekib küsimus, millistele arvestustele tugenedes valis pataljoni ülem just Metsa-

kasti-Lükati joone kompaniide vahejooneks.*) Geomeetriliselt on tema väga ilus sirgjoon ja maastikul ka — peasuun $\frac{1}{3}$ ja abisuun $\frac{2}{3}$ kogu pataljoni rindest. (Jään oletuse juure, et esijoonel tungisid peale kaks kompaniid.) Pealöögi rinne peab kahtlematult olema abisuunast kitsam, kuid mida laiemal rindel jaksab üksus lööki anda, seda parem ikkagi — flankeeriv tuli ja tiiblöögid vähem hädaohtlikud. Kaaluvaks teguriks pealetungi peasuuna laiuse määramisel on see, kui laial rindel üksus oma tulirelvadega suudab saavutada vaenlasest ülekaalu, tema tuld maha surudes. Pataljonil polnud suurtükituld, ta pidi siis arvestama ainult oma raskete kuulipildujatega. Ei saa arvestuste aluseks võtta ainult maastikku, vaid suuremal määral küll vaenlase tulejõudu. Liikumine pealetungiks on ainult siis alles mõeldav, kui vaenlane tuli on maha surutud ja — pealöögi suunaks on rinde osa, kus saavutatud tules ülekaal.

Välja minnes maastiku omaduste hindamisest nihutaksin kompaniide vahelise joone veidi ida poole. Uuetoa ja Pirgu vaheline seljandik peaks kuuluma pealööki andvale kompaniile. See seljandik valitseb nii ühele kui teisele poole — võimaldab vaatluse ja flankeeriva tulistamise. On tema vaenlase käes, siis on parempoolse kompanii liikumine väga raske. Seepärast on tarvis vaenlane temalt ära tõrjuda. Abisuunas laial rindel pealetungiv kompanii vaevalt seda jaksab teha. Andes seljandiku pealööki andva parempoolse kompanii piirkonda, kindlustame selle tiiva ja samal ajal ka ühenduse kompaniide vahel vaatluse ja tule näol. Linde ja Tammiku vahelise metsatuka jaotaksin pooleks ehk annaksin tervena parempoolsele rippa. Metsatukk on koht, mille veerudel taanduva vaenlase kuulipildujad võivad kauemini peatuda ja pealetungi takistada flankeeriva tulega. Seepärast peaks vastutus tema eest langema pealööki andvale kompaniile.

Korrektiivid seljandiku ja metsatuka näol kompaniide vahejoonesse viidud, kujuneks parempoolse kompanii pealetungiriba nagu loodud pealetungi tänavaks, millel, Nõmme-Saare joonelt algates kuni Piirita jõeni, varjatud edasilikumise ja vaatlusvõimaluste küllusega raskete kuulipildujate flankeeriv tuli on igal sammul tagatud.

Piirita jõe forseerimise koha valis pataljoni ülem õieti — Lükati kohal asuv look on nagu loodud selleks. Ka forseerimise idee oli väga õige selles osas, kus pataljoni ülem koondas tugeva kuulipildujate flankeeriva tule paremale tiivale — kõrgustikule (x 192,7 ja y 240,6). Oleksin aga samasugust flankeerivat tuld näinud ka looga idapoolse käänu juures (x 193,8 ja y 240,5). Kahjuks kuulus see koht vasakpoolse kompanii piirkonda, kellel polnud kindlaksmääratud kohustusi naabri toetamiseks jõe forseerimisel. Pealegi kujunes sel kohal pealetungi korras kompaniide vahele lõhe. Siin oli vasakpoolse kompanii tühik juhus toetada oma naabrit peasuunas, kuid selle toetuse ja tema ulatuse oleks pidanud pataljoni ülem kindlaks määrama vastava korraldusega. Kuid manöövri lihtsustamiseks oleksin selle koha annud pealöögi rippa.

Lõpuks peatuksin pataljoni ülema käsu punkt 1. juures.

Kõigepealt torkab silma, et pataljoni ülem annab oma alluvatele vähem andmeid olukorrast, kui ta ise saab rügemendi ülemalt. Ta vaikib vaenlase jõududest, ehk küll rügemendi ülem ütleb selgelt „vaenlase III/10. rüg. murdis I pataljoni

*) J. E II osa. § 289. p. 5. põhjal antakse kompaniile suund, mitte riba. Toim.

positsiooni läbi ja 1/10. rüg. II pataljoni vastas polnud edu". (Pataljon toimis siin arvatavasti J. E. III osa § 288. alusel. Toim.) Peale selle — pataljoni ülem toimetas luuret, kompaniid löid vaenlasega lahingut, kogu aeg oli hea vaatlus Pärnamäelt, olid andmed vaenlase jõudude koosseisust (soomusautod, ratsavägi, lennuvägi), kuid kõigest sellest vaiksib pataljoni ülem olukorra seletamise juures. Pataljoni ülem oma vastulöögi kava kokkuseadmisel ei arvesta vaenlase soomusautodega, tahab paljakäsi neile peale tormata, valides pealöögi suuna Pärnamäe-Iru tee raioonis.

Pataljoni ülem alustab olukorra seletust „olime sunnitud taanduma...“, asetades kurva fakti „taandumine“ esikohale ja seega teda erilisel allakriipsutades. On kindel, et kompaniide ja rühmade ülemad oma olukorra seletusi algasid sama fraasiga. Sellega oli kogu pataljoni alistatud teadmisele — taandusime, tema nõrkus ja võimetus allakriipsutatud. Taandumine on raske moment ja kui teda on kord erilisel allakriipsutatud, siis vaevalt enam järgnevale olukorra seletusele, mis

küll sootu lootustäratavamalt värvingut kannab, jätkub tarvilisel määral tähelepanu. Oleksin esikohal väljendanud andmed vaenlasest — „panime vaenlase pealetungi seisma, II pataljoni püsib kohal, vaenlane on kõik oma varud ära kasutanud ilma edu saavutamata j. n. e.“ Käesoleval puhul polegi mingisugust tarvidust kõnelda taandumisest.

Pataljoni oli võrdlemisi raskest seisukorras — ta oli sunnitud taanduma, sai lüüa ja nüüd nõudis rügemendi ülem temalt pealetungile üleminekut. Jõudusid juure ei antud. Raske on löödud osa tõsta pealetungile. Tema vajab selleks tingimatult toetust — tõuget. Materjaalset toetust polnud anda, jäi järele moraalne toetus. Seda pidi ja võis pataljoni ülem anda, kui ta oleks olukorda vastavalt kirjeldanud, kujutanud. Andmeid selleks pakkus juba rügemendi ülemalt antud olukord. Pataljoni ülemal oleks vajanenud sellele ainult veidi pipart juure lisada. Selles mõttes oli väga ebakohane kõnelda taandumisest ja sellest koguni esikohal. T.

Hobuste tervishoid juhtimise- ja sidemanöövritel sept. 1927.

S. P u n i n.

Enne manöövreid andis Loomatervishoiu osakond väekorpuse staabi kaudu üldised juhtnöörid veterinäärabi korraldamise kohta, arvestades, et veterinäärteenistusse puutuvad üksikasjad täielikult on ette nähtud Sõjaväe seaduste kogus. Manöövrite alguks kogutud andmeist hobuste ja sarvloomade külgehakkavate haiguste kohta, selgus, et manöövrite raioonis on olemas sügelised. Sõjaväe hobuste haigeksjäämise ära hoidmiseks tegi Väekorpuse staap vastavad korraldused sellekohaste abinõude tarvitusele võtmiseks.

Vähese veterinäärarstide arvu tõttu väeosades arstiabi andsid enamasti vet. allohvitserid, hädakorral aga veterinäärarstid, kelle asukoht väeosas oli alati teada.

Kergelt haigeid hobuseid ravitseti väeosa voori juures, kuna haiged, kes vajasisid rahu ja pikaldast ravitsemist, saadeti korpuse veterinäär-laatsaretti.

Et veterinäärpersonaalil olid kasutada liikumisvahendid (ratsahobused) nii palju kui võimaldas seda side ja niipalju kui suutis täita oma ülesannet väike arstide arv — sündis arstiabi andmine õigel ajal.

Kaartega varustamine oli täiesti kindlustatud, heintega — kohaliste olude tõttu — enam-vähem raskendatud, hobuste eest hoolitsemine ja puhastamine — hea. Rautamine, väheste eranditega — hea.

Hoolimata suurest tööst ja raskeist teist, hobuste koosseis täies ulatuses tähts oma ülesande.

Ette tulnud nahahõõrumiste, turja- ja seljapigistuste põhjuseks osutusid alati mitte küllalt piinlikult passitud rakmed ja mitte täiesti tähelepanelik rakendus. Viigastuste põhjuseks oli manöövrite raioonis laialdaselt leiduv okastraat ja hobuste harjumatus ööbida lageda taeva all.

Keskmine igapäevane haigete arv oli 3,34%. Manöövrite kestvusel põdes 12%, neist läks rivist koguni välja mitte üle 5%. Korpuse laatsaretis käis kogu aja kestel 5 hobust, ära lõppes 3 hobust: üks õnnetu juhtumise läbi ja kaks soolte keerumise tagajärjel.

Peale arstiabi oli korraldatud lihaks tapetavate elusloomade ja liha järelvaatus.

Puuduseid, mis tähendatud Otepää manöövrite aruandes, ei tulnud ette.

Soovid, mis rajatud möödunud manöövritel omatud kogemustele, oleks järgmised:

- 1) Enam täpsem riistade passimine ja tähelepanelikum rakendus. Kaitsevaelaste tutvustamine praktilise ja teoreetilise rakendamiskorraga, sadulasse ja pakkasadulasse panemisega ning passimisega.
- 2) Välislasipuude soetamine ja hobuste seisma harjutamine lahtise taeva all.

3) Väeosadele raskete veoabinõude (väliköök, inseneri- ja sanitaarvanker) vedamiseks anda suurtükiliigi hobused.

4) Hoida tagavaras igale hobusele üks komplekt passitud raudu.

ÜLDARUANNE

Haigete hobuste kohta juhtimise- ja sidemanõvritel.
Hobuste üldarv manöövritel oli 1202.

Haiguse nimetus	Jäi haigeiks	Eva- kueeritud	Lõppes ära	Sai terveks	Jäi järele
Vigastushaavatuid	39	—	—	28	11
Pigistushaigeid	35	1	—	18	16
Nahahaigeid (prei)	30	—	—	14	16
Hingamiseorgan. haigused	1	—	—	1	—
Vereorgan. haigused	1	—	1	—	—
Söögi- ja seedimiseorgan. haigused	11	1	2	8	—
Liikumiseorgan. haig.	19	2	—	12	5
Kabjahaigeid	10	1	—	6	3
Silmahaigeid	1	—	—	—	1
Kokku	147	5	3	87	52

Sõduri kohused lahingus.

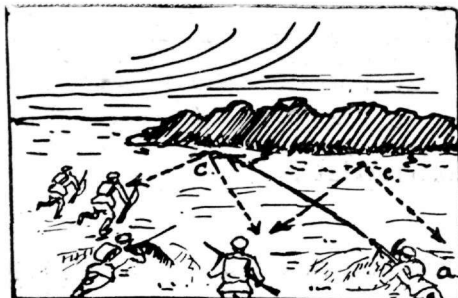
(J. E. I. §§ 98.—103.)

(Järg.)

Iga sõdur peab lahingus maksku mis maksab:

— vaenlasele kallale tungima ja ta välja kihutama seisukohalt ehk jälle

õige.

Joon. 7.

Samal ajal kui k. k. (a) tulistab vastast flankeerivalt k. k. jao vaba meeskond läheb ühes naaberosadega rünnakule. Vastase (c) hävitava tule peale vaatamata (vastasel on 2 kuulipildujat), liiguvad mehed kiiresti edasi: igaüks neist on otsustanud alatud rünnakut raugemata hooga viia vastaseni, et murda täägiga vastase vastupanu, ühisel jõul naaberosadega.

õige.

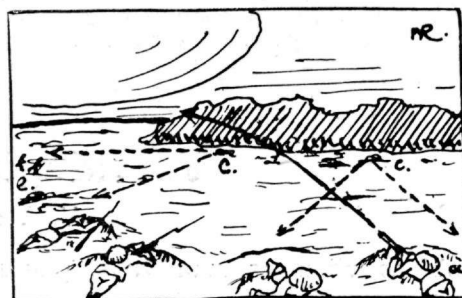

Joon. 9.

— lõpuni vastu panema, lastes ennast omal kohal surmata.

(J. E. I. § 99.)

Vale.

Joon. 8.

Vastase (c) tuli on avaldanud rusuvat mõju k. k. jao peale: selle asemel, et liikuda rünnakule, on meeskond vaevunud; k. k. sihtur (a), kartes tõsta pead kaevikust, tulistab üle vastase peade metsa latva; numbrid on ennast hirmul surunud vastu maad. Sarnast tegevuseta olekut kasutab vastane harilikult selleks, et viia tuli üle teiste ründavate osade peale (e), takistades nende edasilikumist.

Vale.

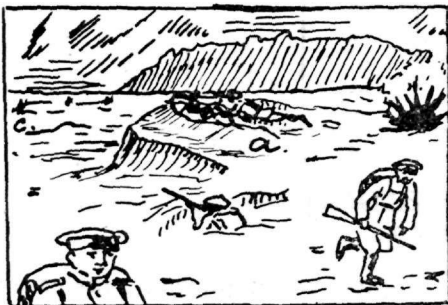
Joon. 10.

Joon. 9.

K. k. (a) jääb paigale ka siis, kui vastasel (c) on läinud korda sisse murda, vastupanupositsiooni ähvardades teda (k. k.-t.) tiivalt või koguni seljatagant. Sihtur tulistab kuni viimase padrunini. Samal ajal numbrid astuvad käsitsivõitlusesse tääkidega ja käsigranaatidega ka siis, kui neil padrunid otsas.

Sõjas olukord nõuab mõnikord lahingu katkestamist ja taandumist, et pärast asumist

õige.

Joon. 11.

Kuulipilduja (a) on jäänud kohale taandumise katteks. Ta tulistab pealetungijat vastast (c) viimase võimaluseni, tarbekorral ohverdades end, et aga tagada järkjärgult lahingust lahkujate võitlejate julgeolekut vastase pealesurumise eest.

Joon. 10.

Oleks raske eksitus J. E. I. § 99 nõude vastu, kui k. k. sihturil (a) ega numbritel ei jätkuks vaprust ja kohusetunnet lõpuni vastu panna ja ründava vastasega (c) täagivõitlusse astuda: loobudes võitlusest vastupanupositsioonil ja põgenedes lahingust nad avavad pealesuruvale vastasele tee positsiooni sügavusse, teiste võitlevate osade seljataha ja langevad ise surnutena vastase tule ja löökide all.

uuele positsioonile avaldada vastasele seda visamat vastupanu.

Vale.

Joon. 12.

Ekslik oleks, kui kõik kuulipildujad lahkuksid positsioonilt juba taandumise algul ja ka laskevad läheksid sealt kõik korruga minema. Sarnasel juhtumisel ei jääks positsioonile kedagi, kes suudaks takistada vastase (c) edasilikumist, ja taandumine võiks kergesti kujuneda korratuks põgenemiseks lahinguväljalt.

Värvidega moondamine.

V. Treuhoff.

Viibides viimases manöövris, puutusid silma soomusvankrid, voorid, lennukid, relvad jne. Neid nähes tekkis minul küsimus, miks meil ei tarvitata värvidega moondamist, ühevärvilise rohekas-halli asemel, nagu see oli tarvitusel Ilmasõjas ja Eesti Vabadussõja päevil. Ei ole mina selle eriteadlane, püüan siin ainult mõned mõtted avaldada ja üksikuid näiteid ette tuua oma kogemuste ja uurimuste põhjal, et juhtida eriteadlaste tähelepanu värvidega moondamisele. Värvidega moondamine on ju väga keeruline, nõuab suurt vilumust, värvide tundmist ja osavust nende käsitamises, vastasel korral demaskeerib ta veel moondatavaid asju ja võib sellega neid vaenlasele silmatorkavamaks teha, kui praegune rohekas-hall kaitsevärv, mis juba küll demaskeeriv on, näiteks talvel ja isegi ka suvel.

Liikudes looduses, näeme meie väga

palju mitmesuguseid esemeid: maju, puid, inimesi, loomi jne., kui neid kõiki tõeliselt hakkame vaatlema, siis leiame, et igal asjal on oma iseloomulik või oluline tunnus, mis teda eraldab teistest. Nii on ka sarnaseid tunnuseid soomusvankritel, vooridel, lennukitel, relvadel jne. Nüüdisaegses sõjas on võimalik praeguse sõjatehnikaga ja ülivõimsate relvadega hävitada kõik, mis nähtav ja milles vaenlane leiab temale mittedoovitavat asja ehk olevust. Sellest tarvidus praegusaegses sõjas end varjata ja moondada, pugedes maa alla vastase pilgu ja tule eest.

Alati ei saa aga püsida maa all, alati pole võimalik kasutada maa-aluseid ehitusi ega käike. Sõjas tuleb ka tegutseda maa peal ja õhus. Sel puhul on enesekaitse kindlustamiseks ainuke hea abinõu moondamine.

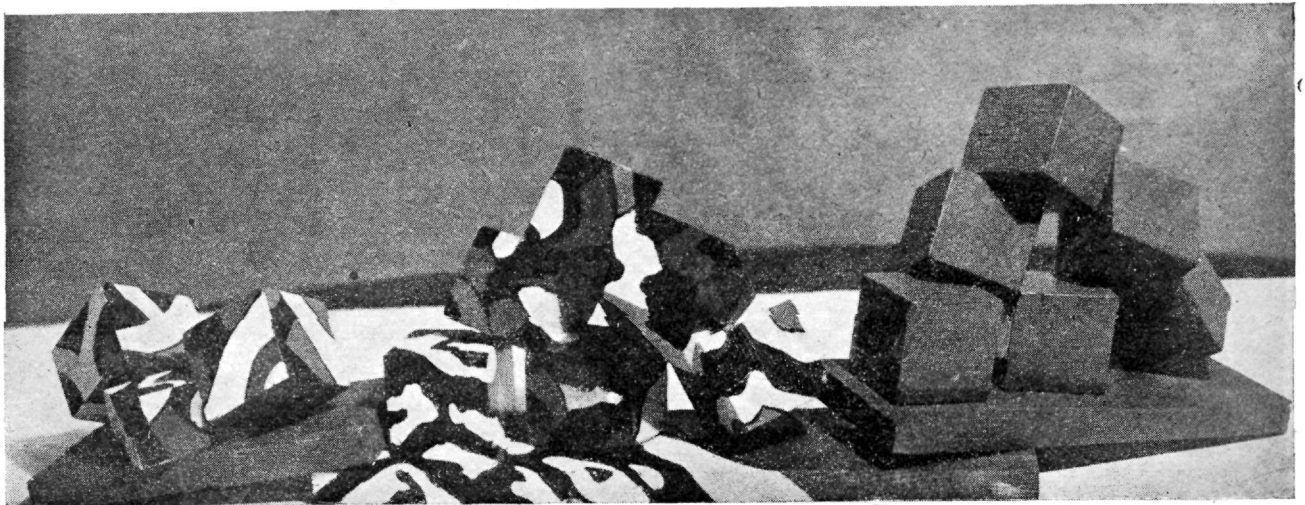
Ka looduses võime tähele panna moon-

damist. Meresügavuses asub palju olevusi, kellel on süüta kuju, kuid tegelikult on nad murdjad loomad. Samuti moondavad end ussid, sisalikud, liblikad jne., kaitsevärvida. Nende kaitsevärv ei ole aga sugugi sarnane meie sõjaväes tarvitatavale kaitsevärville. Nende kaitsevärv on laiguline ja täiesti ühtesulav kohaliku looduse tooniga, kus nad asuvad. Nii tuleks ka sõjaväes rohkem tarvitada sarnast kaitsevärvi ja läheneda seega loodusele. Vastasel oleks palju raskem leida maastikul sarnaseid voore, soomusvankreid, relvu, lennukaid jne., mis on värvitud laiguliselt ehk nii nimetatud moondamisvärvida, vastavalt tagafooni.

mistatud asju demaskeerib: 1) tasane pind ja ühesugune värv tervel pinnal, 2) värvi kontuuride kokkulangemine asja kontuuridega. Värvi kontuuride kokkulangemist asja kontuuridega selgitagu meie pildi peal olevad vasakpoolsed kuubikud, siin langevad asja kontuurid kokku värvi kontuuriga. See kokkulangemine demaskeerib (ehk oleks ebamoondamine).

Sellest näeme, et olulised tunnused olenevad asja kujust ja tema värvist.

Asjade iseloomustava kuju tunnusena esinevad: 1) kujude korrapärasus ja sirgejoonelisus, 2) sümmetria, osade paigutuses ja 3) ühesuguste variantide korduvus.

Pilt Nr. 1.

Nagu eelpool tähendasin, on igal asjal omad olulised tunnused, mis teda eraldavad teistest asjadest. Et asi ei oleks nii hästi nähtav, on vaja muuta need olulised tunnused vähem märgatavaks ehk sootuks kõrvaldada. Selles seisabki moondamine.

Looduses ei leia meie ühtegi asja, mis oleks täiesti ühevärviline ja tasapinnaline, sellepärast paljud inimese poolt loodud või valmistatud asjad eralduvad loodusest korrapärasuse ja ühevärvilisuse poolest. Vaata pilt, mis kujutab kuubikuid. Parempoolsed kuubikud on ülevärvitud ühesuguse värvida, nende kontuurid on selgesti näha ja igaüks võib öelda, et nad on kuubikud. Kuna keskele asetatud kuubikud on värvitud moondamisvärviliseil alusel, siin on juba kaunis raske öelda, et sellel pildil kõik kuubikud on, sest kontuurid on siin juba kaunis segased ning sulavad ühte. (Pilt nr. 1).

Nii võime öelda, et inimese poolt val-

Asjade väljanägemise muutmine tema vormis, värvimise abil on kaunis raske ja nõuab vilumust, kuid see on siiski võimalik.

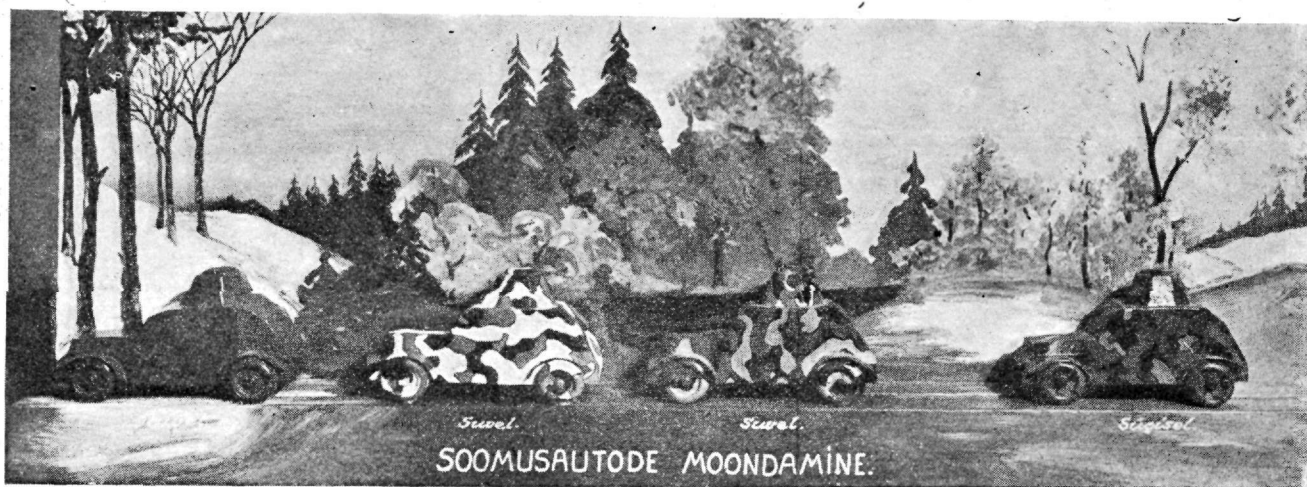
Et asjade väljanägemist muuta tema vormis või kujus, on vaja kõrvaldada asja reljeef ja muuta tema kontuurid. Kontuuride muutmine on kõige tähtsam, sest kaugelt näib iga asi tasapinnalisena ja ainuke, mis teda nähtavaks teeb, on tema kontuurid.

Asja üldiste kontuuride segamine on võimalik ainult siis, kui asi on ülevärvitud laiguliselt, milledest osa tagafooni värvi, millele asi projekteerub.

Vaata pilt, mis kujutab soomusautosid, kus autod on ülevärvitud moondamisvärvimise põhimõttel vastavalt tagafooni. Siin võime tähele panna, et soomusautode üldiseid kontuure on kaunis raske leida, nad sulavad maastikuga ühte. Teine pilt

Pilt Nr. 2.

Pilt Nr. 3.

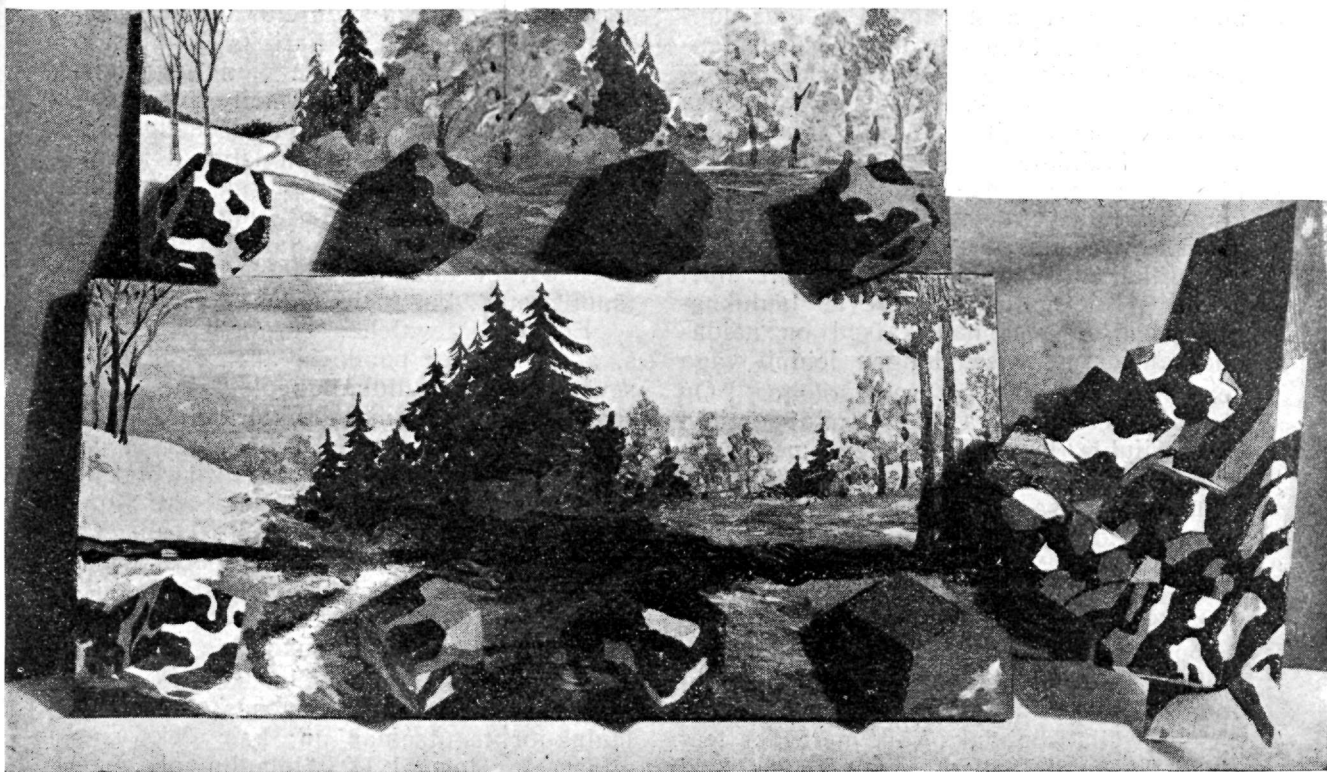
kujutab sarnast asetust, kus soomusautod on küll ülevärvitud moondamisvärvimise põhimõttel, kuid mitte vastavalt tagafoonile. (Pildid nr. nr. 2 ja 3).

Asja reljeefi on võimalik kõrvaldada kahel teel: 1) asja teravad nurgad ja kontuurid katta tumedate värvilaikudega, 2) värvida asja valgustatud kohad tumeda värviga ja varjatud kohad heledama värviga.

Selgitagu seda järgmine pilt. Siin on kuubikud ülevärvitud eelnimetatud põhimõttel ja asetatud vastavalt tagafoonile. Kui nende reljeefi nüüd vaatame, siis näeme, et nad ei näigi kuubikutena. (Pilt nr. 4).

Moondamisel tarvitavad värvid võivad olla kahte kuni nelja värvi. Üks moondamisvärvidest peab olema tume, teised heledad ja üks värvidest peab sarnanema looduse tagafooniga. Talvisel maastikul, näiteks, kõige sobivamad vär-

vid on valge ja must. Suuremal hulgal juhustel on ühest värvide kombinatsioonist küllalt sügise, kevade ja suve maastikule. Kui aga soovitakse asja moondada lähedal ja hästi, on soovitatav valida iga aastaajal vastav värv. Kui asi asub kaugel, on tema moondamiseks küllalt kahesugustest värvilaikudest, lähedal tuleb aga värvide arvu suurendada. Sel korral, kui soovitakse, et asi oleks lähedal, kui ka kaugel sama hästi moondatud, tuleks värvimisel tähelepanu juhtida sellele, et laigud kaugenedes nagu ühte sulaksid ja moodustaksid suuremad laigud, mis sama hästi asja moondavad, kui lähedal mitmevärvilised vähemad laigud. Sellega on asi lähedal moondatud kolme- kuni neljavärviliste laikudega, kaugelt paistavad nad aga ainult kolmevärvilised olevat. Sarnane värvide kombinatsioon võiks olla järgmine: 1) tumepruun ja tumeroheline

Pilt Nr. 4.

(tumedad), — kollane ja helehall (heledad), ehk 2) tumepruun (tume), hele-roheline, kollane, helehall (heledad).

Laikude suurus oleneb asja suuruselt, kui ka kaugusest. Mida kaugemal asi, seda suuremad peavad olema ka laikud. Laikude kuju peab olema väga mitmesugune ja sarnane, et ta midagi ei kujuta.

Kolme- ja neljavärvilises moondamises on soovitatav laikud piirata musta kontuuriga, mille laius oleneb laikude suuruselt, keskmiselt aga kõikides 2, 5—5 cm. vahel.

Need oleks üksikud näited värvidega moondamisest, tema selgituseks. Värvidega soomusvankrite, vooride, lennukite, relvade jne. moondamine on ju ülitähtis, nii ei tohiks ka meie sellele vähe tähelepanu juhtida, vaid meil tuleks tõsiselt asuda selle käsitamisele, et viluda sellega, leida vastavad värvid moondamiseks ja kombineerida igasuguseid variatsioone meie maastikule ja aastaegadele vastavalt.

Koorilaul kaitseväes.

Tegelikke samme laulu arendamiseks mereväes.

K. Anton.

Tänavat mööda liigub kompanii sõdurid. Sajast tugevast rinnast kõlab võimsasti ühine hääl. Möödamineja jääb tahtmatult seisatama: noored, rõõmsad näod, mehine väljanägemine, samasugused liigutused — kuulatab ja vaatleb mõnutundega pealt. Sõdur, nähes, et teda tähelepannakse, võtab veel kindlama sammu ja esineb veel uhkema, sõjamehelikuma kõnnakuga; lust on vaadata niisugust väeosa.

Reidil seisavad sõjalaevad. Kona suine õhtu; päike on loojenemas, meri kui klaas. Laeva dekil kogunud salk mereväelasi, laulavad kooris „Kui rändajalt ma küsin, kust tuled sa...“ Kaugele kõlab lauluviis.

Meie ees on Merejõudude Kultuuriselgitustöö juhataja ringkiri laevadele, millest toome väljavõtte: — „Laulu tähtsusele on hakatud viimasel ajal ka meie kaitseväes

pöörama erilist tähelepanu. Pea igas suuremas väeosas tegutseb oma sõdurite laulukoor, pakkudes sõduritele vabadel tundidel meelelahutust, ja ülesastudes väeosa pidulikel sündmusil. Mõnes väeosas on sõdurite laulukoor isegi suurematel rahvapidudel menuga esinenud, olles sellega kontakti lülits rahva ja kaitseväe vahel. Ka mereväes on meeslaulukooriga paaril korral katseid tehtud, kuid pidevat alust senini ei ole antud üldmereväe laulukoorile. Senised vähemad katsed on näidanud, et mereväelaste hulgas leidub väga head häälematerjali ja isegi soliste. On olemas mereväes ka häid lauluõpetajaid ja koorijuhte, kes pikemat aega meie suuremates laulukoorides tegutsenud, ning oma vilumust ja osavust meile juba näidanud. Et mereväe meeslaulukoorile pidevat alust panna, palun Merejõudude Staabi Ülema soovitusel Teie lahket korraldust Teile alluvailt järele küsida: kes enamalt laulukoorides laulnud, ja hea lauluanniga, laulu vastu huvi tunneb ning soovib sisseastuda mereväe meeslaulukoori. Soovitav oleks, et siia koonduks kõik mereväes teenivad paremad lauljad. Ärgu jäägu ükski asja vastu külmaks. Ka allohvitseride seas leidub häid lauljaid; väga soovitav oleks, et allohvitserid asja algatuseks ka siin oma eeskuju näitaks. Laulu harjutused saavad peetud Mereväe Ekipashi ruumes teenistuses vabal ajal. Laulukoor saaks ülesastuma üldmereväelisel pidustusil, nagu: aastapäevil, spordi- ja meelelahutuse toimkonna ja soovikorral ka allohvitseride kogu ning väeosa pidudel.

Teil on õigus, minu kapten, laulul on suur võim, laul harib ja ülendab hinge, loob ja tõstab meeleolu, süütab südameid; laulu mõju ja tähtsuse kohta pole kahte arvamist. Materjali on meil küll ja küll, head ja tänulikku häälematerjali; teame laulukoori, kus 50 lauljast 10 kaitseväe teenistuses. Tervitades südamest Teie üleskutset, tahame käesolevaga toetada Teie aatelist algatust mitte ainult mereväes, vaid palju suuremas ulatuses; laul peab läbi lööma igas väeosas, olles kindlal, organiseeritud alusel ja juhitud õigesse rööpasse, nagu praegust sport meie kaitseväes; lauluga on aga lihtsam, pole kulukas, ei vaja erilisi instruktore, sest kaitseväes leidub alati musikaalse intelligentiga

nii ohvitseri, kui ka sõdureid, kes hea meelelega selle tänuliku, viljarikka juhatustöö enese peale võtavad. On meil aega harjutada? — Küllalt. On meil võimalust? — Muidugi, igatahes enam, kui ühelgi era-kooril, kellel palju raskem läbiviia igasuguseid lauluharjutusi ja proove ning rahvast kokkukorjata laialt maaalalt. On meil tahtmist, püsivust? Jatkub, peab olema, sest et tulemused võivad olla palju tänulikumad, kui meie alguses arvame!

Edasi. „Päevalehes“ nr. 274 — 8. okt. s. a. on toodud pealkirja all: „Kõik kaitseväe orkestrid üldlaulupeole,“ kus muuseas seisab: „Lauljate liidu sellekohasel ettepanekul avaldas kaitseminister nõusolekut, et kõik kaitseväe orkestrid võtaksid osa üldlaulupeost tuleval aastal... Kuna kaitseväel kümnekond orkestrit, siis tähendab nende osavõtt üldlaulupeost pasunakooride tunduvat kõvenemist eelmise laulupeoga võrreldes...“ Oletame nüüd, et ülaltoodud read laulukooride kohta ei jää mitte hüüdjaks hääleks kõrbes, vaid igas, ütleme, suuremas väeosas oma kindel laulukoor tegutsemas on; kas oleks soovitav, et eeloleval IX. üldlaulupeol, meie suurel, omapärasel rahvapeol, tunduvalt kõveneksid ka laulukoorid ja just nimelt meeste häältega? Vist küll. Kuivõrt nad võiksid kõveneda? Paari tuhande noore, värske meeshääle võrra kindlasti; et siin mitte mõne palja unistusega tegemist pole, toome siin väikse näite tegelikust elust. Nii on t. p. „Sulevi“ peal, mille koosseis, teatavasti, suur pole, olemas täiesti organiseeritud neljahääleline laulukoor, mis koosneb 14 inimesest ja missugune mitmel korral suure eduga rahvapidudel esinenud (järgmine esinemine 19. novembril s. a. „Sõdurite Kodus“, minge ja kuulake!) Kuid pole tarvis asja kaugeltki võtta protsentuaalselt t. p. „Sulevile“, ka siis võib kaitseväes tõusta üldine lauljate arv näidatud suuruseni. Astume aga tööle. „Võimsasti kõlaga ühine laul.“ Meie oleme kindlad, et meie järgi tuleb ka kaitseliit. Ja on siis veel paremat juhus, „kontakti lüli loomiseks rahva ja kaitseväe vahel,“ kui mitmekilomeetrilise rahva rongikäigu eesotsas sammub tema kaitsevägi oma pasunakooridega, sammuvad tema paremad pojad, nii tugevad, kui kaljud suure meres...“

A. A. Brussilov: Austria-Saksa rinde läbimurre 1916. aastal.

„Voina i Revoluutsia“ nr. 4. ja nr. 5. 1927. a. on avaldatud kindral A. Brussilovi memuaare, mis käsitlevad operatsioone Vene edela rindel juunist novembrini 1916. a., kus venelased läbi murdsid Saksa-Austria kindlustatud rindest, võtsid üle 400.000 vangi ja hävitasid vastase elavast jõust haavatutena ja surnutena üle 1,5 miljoni, kandes sealjuures, muidugi, ka ise määratud kaotusi, kui inimeludes nii materjalis.

Seda kuulsat „Brussilovi läbimurret“ tunneme hästi, nii mõnedki meist on ta omal ajal kaasa teinud.

Seepärast peaks olema huvitav tutvuneda sellega, mis kirjutab „lääbimurde autor“ (Brussilov) ise omast teosest.

Meelestades, et A. Brussilov viimased aastad enne oma surma teenis punaarmees ja võib olla on koguni memuaarid sellest ajast, võime oletada, et lugupeetud kindral mõnegi möödunud asja peale vaatab mõlutatud uutest olukordadest.

Avaldatud memuaarid ei käsita niivõrt läbimurret (selle strateegialist ja taktikalist osa) ennast, kui kirjeldatakse seda õhkkonda, milles tuli tegutseda Vene kõrgemal juhtkonnal ja iseloomustab neid mehi, kelle käes olid kümnete miljonite inimelud ja riigi saatus. Autori memuaaridest selgub, et tolleaegsed Vene kõrgemad väejuhhid väärivad mõneski suhtes hukkamõistmist. Toome selleks alljärgneva kokkuvõtte.

Märtsis 1916. a. määrati Brussilov Vene edela rinde juhatajaks kindral Ivanovi asemele. Brussilov palub määrata enese asemele 8. armee juhatajaks kindral Klembovskit. Stavkast (Vene vägede ülemjuhataja staabist) teatatakse, et tsaar Nikolai II tahaks 8. armee ülemana näha kindral Kaledinat. Olgugi, et Brussilov ei tunnustanud Kaledinat kohaseks armee ülemana, alistub Stavka soovitusel ja Kaledin saab 8. armee.

Kindral B. saab Stavkast käsu juba 7. aprilliks*) vastu võtta rinne, teiselt poolt endine rinde ülem kindral Ivanov saab õueministrilt korralduse jääda rinde staapi tsaari külastuskäiguni Kamenets-Potolskisse, mis peab aset leidma ka 7. aprilli ümber. Brussilov sõidab siiski 5. apr. Berditshevisse (rinde staapi), et asuda rinde ülema kohuste täitmisele. Öhtul läksin Ivanovi juurde, keda leidsin täielikult meeleheitel; ta sattus healega nutma ja rääkima, et ei tea põhjusi enese tagandamiseks... Asiadest rindel kõnelesime vähe; ta ütles mulle, et tema arvates meie ei suuda ettevõtta pealetungi operatsiooni ja et ainsaks ülesandeks jääb kaitsta rinnet. Ma olin vastupidises arvamises“. Tutvunedes rinde staabis oma tulevaste kaastöölisega, teatas B., et ta neist seni kedagi ei vallanda (hirm selles suhtes rinde staabis olevat olnud suur), vaid soovib nende kaastööd.

Järgmisel päeval, 6. 4., Kamenets-Potolskis tsaar Nikolai II annab B-le audientsi ja pärib selle arvamist rinde lahingvõime suhtes. Brussilov väidab, et eelkõige (Ivanovi) passiivsus on ekslik ja et tema (Brussilov) soovib alata pealetungi. Kui peaks võidule peasema arvamine, et edela rinne ei suuda pealetungida ja minu, kui rinde tegevus vastutavaima isiku ettepanek ei leia vastuvõttu, siis mu edasijääk rindeuhi kohale ei ole mitte ainult kasutu, vaid kahjulik ja sarnasel puhul palun mind asetada teisega. See haavas

*) Uus stiil.

tsaari, arvatavasti mu terav ja kateooriline toon. Ta iseloomule vastavalt meeldisid talle rohkem ebamäärsed ja otsustuseta esitised. Kuid ka siin ta ei avaldanud pahameelt, vaid soovitas, et ma 14. aprillil Stavkas sõjanõukogu istangul kordaks omi mõtteid ja kokkulepiks ülemjuhataja staabiülema (Aleksejeviga) ja teiste rinnete juhatajatega.

Ei jõudnud ma veel välja astuda tsaari vagunist, kui mind kutsuti õueministri juurde. Krahv Frederiks kaisutas ja suudles mind, olgugi et ma temale lähedal ei seisnud ja soovis õnne mu määramise puhul...“

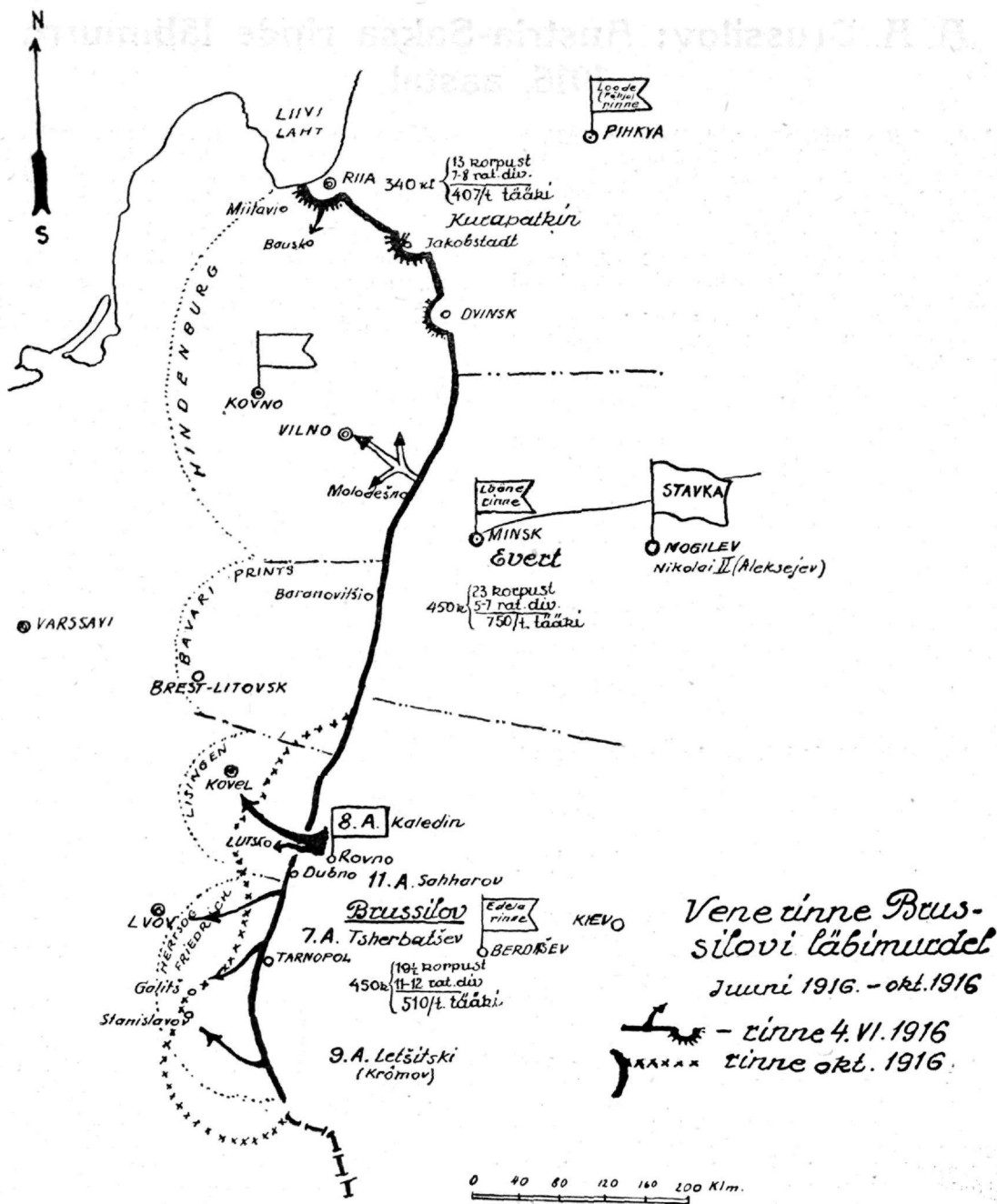
Edasi selgitanud krahv F., et tal ei olewat midagi B. vastu ja telegramm Ivanovile, et see edasi jääks Berditshevi tsaari tulekuni, olevat isegi jne. Ühesõnaga, Brussilov sai niivõrt aru, et oli käimas miski intriig tema vastu, kuid milles ja kellelt juhitud, olevat jäänud teadmatuks.

14. aprillil Mohilevis (Stavka asukoht) kogus sõjanõukogu. „Sellest tsaari eesistumisel võtsid osa loode rinde juhataja kindral-adj. Kuropatkin oma staabi ülema Siversiga, lääne rinde juhataja Evert oma staabi ülema, mina kindral Klembovskiga (edela rinde staabist), Ivanov, sõjaminister Shuvajev, välisuurtükiväe kindralinspektor suurvürst Sergei Mihailovitsh ja ülemjuhataja staabi ülem Aleksejev. Peamine ülesanne, mis tarvis otsutada sellel nõupidamisel, oli väljatöötada sõjategevuse kava 1916. a. peale.“

Aleksejev teatas, et on otsustatud anda kõik üldvarud ja raske suurtükivägi (Vene) lääne rinde juhataja käsutusse, kes peab andma pealöögi Vilno suunas. Osa varudest ja raskest suurtükiväest antakse loode (Põhja) rinde juhatajale, kes peab toetama lööki Vilno suunas. Edela rinne olevat nõrk ja pidavat jätkama kaitse tegevust kuni põhjapoolsetel naabritel ei arene täielik edu. Kuropatkin saades sõna teatas, et temale alluv rinne ei ole võimas pealetungima, sest senised katsed on ebaõnnestunud hästi kindlustatud vastase rinde ees. Tulevat hoiduda asjata kaotustest. Tema arvamisega oli nõus Aleksejev. Evert ühines Kuropatkini arvamiselega. Avaldas arvamist, et tulevat viivitada pealetungiga kuni saame raske suurtükiväe vähemalt võrdse vastase omale ja kuni meil ei ole külluses mürske. Brussilov, saades sõna, teatas, et ka tema pooldab raske suurtüki- ja lennuväe suurendamise tarvidust, kuid ta on veendunud, et ka olevas seisukorras (olevate jõududega) Vene vägi on võimas pealetungima. Peale vaidlusi anti Brussilovile järele, kuid hoia- tati, et ta abivägesid ei saa. Samal öhtul Brussilov sõitis tagasi ja kutsus kokku omad armee üle- mad Podvolotshiskisse, kui rinde kesk- kohta, et neile teada anda omast kavast. Kokku tulid 8. armee ülem Kaledin, 11. armee ülem Sahharov, 7. armee ülem Tsherbatshev ja 9. armee haige ülema Letshitski asemel Krõmov.

Armee ülema soovitasid mitte pealetungida, mille peale B. olevat vastanud, et ta ei ole neid kutsunud selleks, et otsustada kas aktiivselt või passiivselt tegutseda, vaid selleks, et käskida ja anda igale armeele ülesanne ta eelseisvas aktiivses tegevuses.

Edasi Brussilov selgitab tolleaegseid maksivaid pealetungi doktriine. Vene loode ja lääne rinnetel

olevat valitud teatud rinde osad kust kavatseti anda löök ja kus valmistati n. n. pl a t s d a r m i d. Vastane muidugi nägi seda platsdarmi loomist, sest püüti ju sellelt läheneda vastasele 200—300 sammuni. Brussilov, et varjata pealööki, käskis igas edela rindesse kuuluvast armeest koguni korpust valida löögi rajoon ja ettevalmistada pealetungi platsdarm.

Edela rinde pealetungil oli valitud pealöögi andjaks 8. armee, peasuunaks Lutsko-Kovel. Siia Brussilov koondas omad peavarud ja suurtükiväe. Ühel ajal pealöögiga pidi rinde iga armee iga korpust koondama jõud teatud suunas ja andma löögi, et siduda vaenlast üle terve rinde.

Sarnasel tegevusel, arvab Brussilov, oli hal-

vaks küljeks see, et ei olnud jõudude koondust, kuid heaks see, et ka vastasel puudus võimalus koondada vastulöökideks, vastupealetungideks kindlas suunas.

Kui armee ülemaid, eriti 8. armee (pealöögi-andja) ülem Kaledin, püüab kõrvale puigelda vastutusest ebaedu puhul, siis Brussilov selgitab: „võib juhtuda, et pealöögi suunas saavutame väikese edu võib olla ei saavuta üldse edu, kuid arvestades, et meie tungime peale mitmes suunas, siis võib juhtuda, et saavutame suure edu seal, kus meie teda praegu ei ootagi. Sinna kus edu, saadan omad varud, et laiendada saavutatud edu. See minu teadaanne rahustas ja kinnitas vaimus teisi armee juhte...“

23. maiks pidi olema kõikides edela rinde armeeades kõik pealetungiks niivõrt ettevalmistatud, et nädal sellest hiljem võis algada pealetung. Muuseas märgib B., et selle suure pealetungi ettevalmistuse ajal ülemjuhataja, tsaar Nikolai II, tundis ääretat igavust ja korraldas meelelahutuseks enesele ja perekonnale kõikisuguseid ülevaatusi edela rinde seljataguses.

Hoolega uuriti edela rindel vaenlase asukohti kui maast nii õhuvaatluse abil. Igas armees olid valmistatud rinde ülema käsul kaardid mõõdus 1/21.000, millele kanti täpselt vastase asetus. Luure andmetel selgus, et vastane oli kogu rinde piirkonnas soliidilt kindlustunud. Ta omas 3 kindlustatud riba, mis üksteisest 3—5 klm. distantisil. Iga riba koosnes mitmest kaevikliinist (mitte vähem 3-st) distantisil 150—300 sammu. Kõik kaevikud täisprofiilis, palju raskeid peidikuid, katteid, „rebase oosi“, klp. pesi, jooksukraave jne. Kaevikud võimaldasid luua kaitsel hea ja pideva tulesüsteemi. Sõdurite ja ülemuse (eriti viimase) eluruumid — peidikud — soliidid ja mõnustega (värvidud põrandad, tapetseeritud seinad jne.). Rinde ees oli traataed 19—21 rida teivaid; kohati oli sarnaseid traataedu mitu. 20—50-sammulisel distantisil. Üldse olid austerlased ja sakslased 9-kuulise kaitsetegevuse jooksul oma rinde kindlustanud väga hästi.

Brussilovi arvates oleks raske läbi murda sarnast seinu kui vastane teab oodata läbimurret teatud suunast. Ainult ootamatuse täielik kasutamine võivat anda edu.

Sellele ootamatusele, mis väljendus selles, et pealetungiti tervel edela rindel, rajaski B. oma pealetungi edu lootused.

Pealetungivad jalaväe osad olid valmistanud tarviliised platsdarmid nii, et asusid variatult, pealetungi hetkel 200—300 sammu vastasest. Üldse jalaväe varude ja suurtükiväe kohale asetus sündis hästi variatult ja moondatult. Brussilovi arvates olevat suurtükivägi hoolega toiminud eel-laskmisi... (Kas võib lubada seda ootamatuse seisukohalt? K.). Hea side jala- ja suurtükiväe vahel. Brussilov, staabiülem kindral Klembovski ja kindralstaabi ohvitseri jälgisid kohapeal ettevalmistusi pealetungiks. Palju on aidanud kaasa pealetungi edukaks ettevalmistamiseks insener Velitshko, keda olevat Jaapani sõjas süüdistatud asjatu kindlustuste ehitamises... „See süüdistus on tõesti omapärane,“ arvab kindral B. „Ta (Velitshko, K.) ehitas seal kus kõrgem ülemus temal käskis ehitada ja ehitas hästi. Kui pärast väed sama ülemuse korraldusel ei kaitsenud ehitatud kindlustusi ja jätsid nad maha enne lahingut, siis on selles insenere süüdistada rohkem kui imelik.“

24. mail teatas Aleksejev Brussilovile, et itaallasi on löödud (kuulsad Izontso lahingud mai-juuni 1916.) ja et tarvis neid toetada pealetungiga, selleks, et ära tõmmata Saksa-Austria jõude Itaalia rindelt. B. on nõus, ja lubab alata pealetungi 1. juunil. Mõni päev hiljem Aleksejev palub alata pealetungi mitte 1. 6. vaid 4. 6., sest Evert ei saavat oma pealetungiga alata ennem 14. 6. Brussilov leidis pealetungi edasilükkamise aga liig pika olevat, kuid leppis sellega tingimusel, et „edasilükkamine“ ei korduks. Kuid juba 3. 6. teatas Aleksejev Brussilovile, et soovib tsaari nimel pealetungi alguse edasilükkamist. B. ei olnud nõus ja teatas, et edasilükkamise puhul palub rindejahi kohustest vabastada. Siin Brussilov esines sarnaselt kui oleks olnud üleüldiselt paljudele Vene tolaeagsest ühikonnast: rääkida vastu tsaari soovidele. Kuid Brussilov oli sunnitud algama pealetungi 4. 6., sest väed olid juba lähtekaevikutest, suurtükiväe tule ettevalmistus algamas. „Sarnane

oli Stavka Aleksejeviga eesotsas. Stavka süsteem — samm edasi ja sealsamas kaks tagasi“, nii iseloomustab B. kõrgemat juhatust enne suurt pealetungi Vene edela rindel.

Brussilovi tegevuse kava, kellele „armust“ (reservä ja suurtükiväe abiks ei lubatud) olevat lubatud pealetungida, olevat seisnud selles, et abistada kõige pealt Vene lääne rinde (Everti) pealetungi. Sellest otsuse anda pealöökk 8. armeega (Everti otsene naabus), sellest löögi suun Lutsk — Kovel. Edasi andis B. suure tähtsuse 9. armeele kui Rumeenia naabrile, (sest Rumeenia kõhkleas astumast liitlaste leeri). 7. ja 11. armeedelt oodati kõrvalise tähtsusega tegevust.

Stavka andis järele Evertile ja Kuropatkinile selles, et pealetung põhja ja lääne rinnetel tuleb edasi lükata ja seepärast korraldas varude ülevõetud edela (Brussilovi) rindele. Arvestades venelaste veovõimetega, arvab B., et seni kui vene-lased kohale töid ühe korpusse, vastane tõi kohale 3—4 korpus. Brussilovilt olevat nõutud Kovele vallutamist, kuid see ei õnnestunud jõudude vahekorra tõttu ja osalt süüdistab B. end ka selles, et andis tsaarile ja Aleksejevile järele Kale-dini määramises 8. armee juhi kohale.

4. 6. koidikul algas suurtükiväe ettevalmistus kogu edela rindel. Kerge suurtükiväega tehti läbikäike okasaedadesse, raske srtv. ja haubitsad hävitasid esimese kindlustatud riba kaevikuid, osa suurtükiväest surus maha vastase suurtükiväe. Suurtükivägi olevat tegutsenud edukalt. Peidikutest olevat paljud jäänud küll hävitamata, kuid just sarnased annud palju wange. Vangide arv olevat kasvanud päev-päevalt.

Enne 14. 6. Aleksejev teatas Brussilovile, et 14. 6. Evert (Lääne rinne) ei alga pealetungi, sest ilmad on pahad, vaid kavatses seda teha 18. 6. See edasilükkamine pahandas Brussilovit. Kas jääb see edasilükkamine viimaseks? Aleksejev olevat jaatanud, kuid juba 18. 6. teatas B.-le, et pealetung Vene lääne rindel liukatakse edasi, et see saab teostatud uue löögi grupiga Baranovitsi rajoonis ja et see sünnib 3. juuli ümber.

Brussilov annab edasi 4. armee ülema kindral Ragoša arvamise Everti pealetungi edasilükkamise põhiuste suhtes. Ragoša oletanud, et Brussilovi esialgne edu olevat pahandanud Evertit. Olevat liikunud „keelepeks“, et Evert kord lausunud — Brussilovi edu puhul — „On mul mõtet teutseda Brussilovi auks“. Brussilov ei tahaks seda uskuda...

Lõpuks algaski Lääne rinne (Evert) Baranovitsi juures pealetungi, kuid ebaedukalt.

„Oleks teine ülemjuhataja, sarnase otsusvõimetuse eest Evert oleks kõrvaldatud. Kuropatkin ei oleks saanud kohta tegevas väes üldse. Kuid tolaeagse reshiiimi juures, kus valitses täielik karistamatus, mõlemad (Evert ja Kuropatkin) püsivad kohtadel Stavkalt armastatud väejuhtidena.“ Sarnane on B. otsus ülemjuhataja ja oma naabrite suhtes.

Brussilov 2—3 leheküljel kirieidab üldioontes pealetungi tegevust juunis ja juulis, rõhutades eriti sõjasaagi suurust ja vangide arvu. Edela rinde edu aluseks loeb peamiselt eesküülikku pealetungi ettevalmistust. 14. augustiks olevat temale selgunud, et abi naabritelt pole loota. Kui suur ei olekski edela rinde edu, sõda sellega võita ikkagi ei olevat saanud. „...Sellepärast vähendasin pealetungi intensiivsust, et hoiduda kaotustest,“ seletab Brussilov.

Üheks põhjuseks, mis 8. armee ei vallutanud Kovele, olevat olnud vastase suur ülekaal õhus. Vene lennuga olnud täiesti saamatu kui luures

nii raske suurtükiväe tule korrigeerimistes. Sellest nõrk suurtükiväe toetus. Teiseks ebaedu põhjuseks Kovel'i vallutamisel olnud see, et Brussilovi löögigrupile appi jõudnud kaardiväe koonduise korpuse juhatus olevat seisnud juhtimise mõttes allpool arvustamist. Ja et kaardiväe kõrgemate juhtide taandumine ei olenenud Brussilovist, vaid tsaarist, pidi B. väljakannatama kõiksugused juhtide ebavõrdsed... B. nõudmisel tsaar siiski nimetas kaardiväe koonduise juhiks kindral Gurko (olevat B. arvates selleks kohane olnud), kuid hilja.

Milliseid tagajärgi andis pealetung edela rindel? — Edela rinde edu mõjul astunud sõtta liitlaste poole Rumeenia.

Moodustati uus (Rumeenia) rinne (Rumeenia vägede ülemjuhatajaks oli kuningas.). Dobruksi armee moodustamine iseseisva rinde ülema õigustega (kindral Sahharov) juhiga eesotsas. Need on edela rinde pealetungi üldtulemused, arvab kindral Brussilov.

Oktoobris lõppesid pealetungid edela rindel. Pealetungi edu otsekohesest tagajärgedest kriiputab Brussilov eriti alla 450.000 vang, 1.500.000 reast välja löödud vastast. (Venelaste kaotustest autor ei räägi. K.). Itaalia ja Verdun peastetud. Rumeenia astumine liitlaste laagrisse...

Brussilov arvab, et tema olevat teinud kõik, mis võimalik eduks. Stavka Aleksejeviga ja Evert ning Kuropatkin olevat süüdi, et temalt kavatsetud suur pealetung ei annud oodatud tagajärgi. Ta ei lepi nende eriteadlaste arvamistega, kes temale ette heidavad, et ta ei alanud pealetungi koondatud jõududega ühes suunas, vaid andis lööke kilustatult mitmes suunas. Vastab neile, et koonduised jõud ühte suuna oleks teda tabanud samane ebaedu, kui Evertit Baranovitsi juures.*)

Et Brussilovi pealetung asetaks Saksa-Austria väed ja Saksa idarinde juhatus raskesse seisukorda, selleks tsiteerib B. Ludendorfi mälestusi lehek. 179, 182 ja 183: „Vene pealetung Lutski rajoonis Austria-Ungari vägede täieliku kaitsevõime kaotuse tõttu kiirelt liikus edasi ja jõudis raudteeni Kovel—Stohod. Esimesed Saksa abiväed hargnesid keset ta-

ganevaid osi. Taganemise teel mõlemalpool raudteed moodunes uus sakslastest rinne...“ Ja edasi: „See oli teravamaid kriise idarindel.“

Brussilovi arvates on tema pealetungi peatumise ja üldse Vene 1916. a. ebaedu põhjuseks ülemjuhatus Aleksejeviga, kes ei osanud organiseerida ühist ja kooskõlastatud pealetungi kogu Vene rindel. Meie omalt poolt, tugenedes Ludendorfi mälestustele ja Brussilovi omale olukorra kirjeldusele, julgeme juhtida tähelepanu asjaolule, et Brussilovil oli edu peamiselt seal, kus tegutsesid austerlased. Nii pea kui „moodunes uus sakslastest rinne,“ peatus pealetung.

Vene Loode ja Lääne rindel oli pealetungijal tegemist sakslastega. Siin tuli arvestada vastasega hoopis teisiti kui Edela rindel. Seda näitab eriti pealetung Baranovitsi suunas ja pealetungi lahingud Bauski, Miitavi suunas juulil 1916., kus üksikud Saksa rügemendid pidasid kinni Vene diviiside, koguni korpuste pealetunge, hävitasid tulega kümneid tuhandeid pealetungijalast. Vene suurtükivägi laskis hästi, kuid oli võimetu purustama Saksa peidikuid ja — sakslased juba ei ootanud kuni venelane käsigranaat käes tuleb teda vangistama, vaid panid klp. tööle õigel hetkel ja õiges suunas.

*) Kindral V. Balck Brussilovi pealetungi arvustades („Entwicklung der Taktik im Weltkrieg“ lehek. 144—150...) kirjutab, et 1916. a. Vene taktika oli suurelt mõjutatud Joffre'i taktikalistest vaadetest, ainult suurtükiväe kasutamises ei saanud venelased kinnipidada prantslaste vaadetest, sest venelastel puudus tarvilik arv patareisid...

Brussilovi juhendid nimetatud pealetungil väärivad erilist tähelepanu, sest ka liitlaste juures läänes tunnustati neid, s. o. — et tarvis pealetungida laial rindel nii, et vastasel poleks võimalik koondada oma varusid

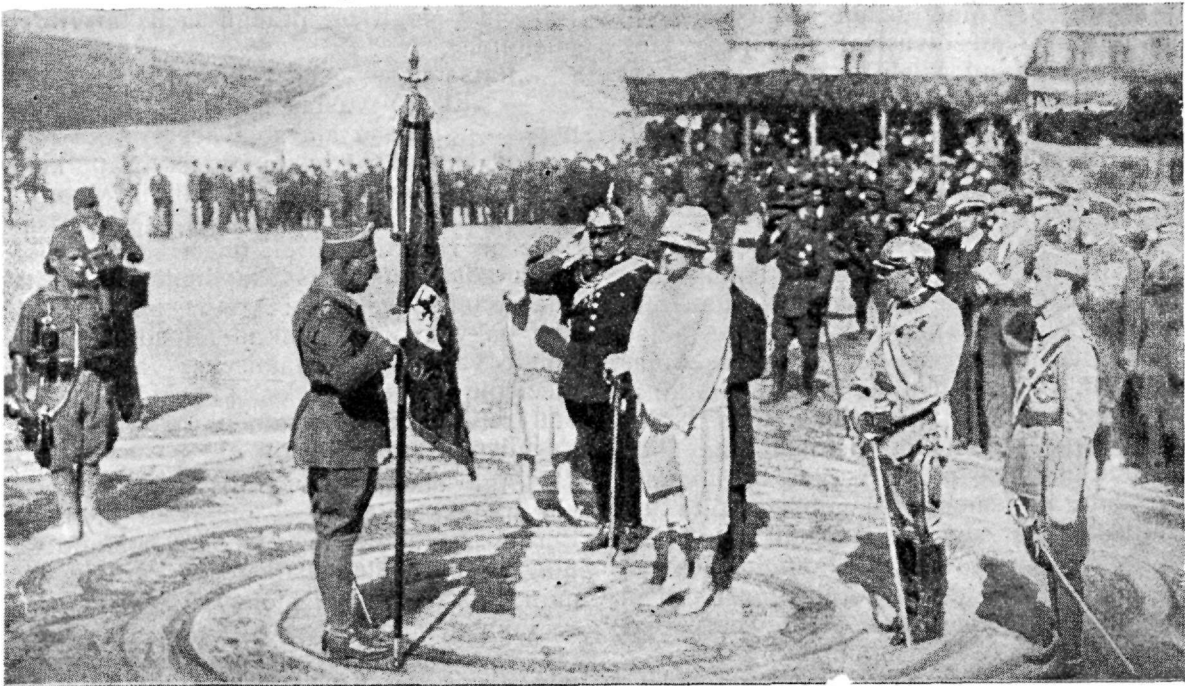
Balck'i andmetel olid venelaste kaotused selles pealetungis arvestamatud, sest venelased ei kasutanud ootamatust vaid murdsid inimmassiga... K.

Hispaania valitsejad Marokkos.

Kuninganna Melilla annab lipu Marokko legionääridele.

Hispaania kuningas ja kuninganna, kindral Primo de Rivera ning sõja- ja mereministri saatel, tegid oktoobri algul s. a. kolmepäevase reisi Marokkosse. Päralt jõudes 5. oktoobril Ceuta's soomuslaeval „Jaime I“, võttis valitsejaid vastu kindral Sanjuro, peakomissar, ümbritsetud kõikidest kohalikkudest võimudest. Valitsejaid tervitas hiiglasuur rahvahulk hispaanlasi ja igast kaarest kokkutulnuid pärismaalasi. Kuningas ja

kuninganna läksid kohe väljamaa leegioni kesklaagrisse, kus oli ehitatud kuningalik lava paraadi vastuvõtuks. Kuninganna andis üle rikkaliku lipu isiklise andena ning kuningas jagas välja aumärke. Järgmine päev pühendati Tétouani linnale, kus ühe vana kindluse rõdult silmadele hiigla väli avaneb, millelt võib näha endiste kõige suuremate võitluste esemeid. Hiljem külastasid valitsejad Alhucemas'i välja, millel veel alal hoidunud Abd el Krim'i majakene ja millel kerkinud (kuivale liivale)

Lipu annetamine Hispaania legionääridele Marokkos.

mõnede kuude jooksul uus linnakene Villa Sanjurio.

Kuninganna Mellilalt annetatud lipu eest on Marokko Hispaania legionäärid pidanud kauakestvaid, veriseid ja... vähe võitutuovaid lahinguid. Võib olla oleks veel praegu kestnud võitlused, kui

„Rifkabiilide Napoleon“ Abd el Krim ei oleks end vabatahtlikult andnud vangina suuremeelse prantsuse rahva kätte. Saavutatud lipp jääb legionääridele mõõdunud kannatuste ja rõõmude ning tulevaste lootuste sümboliks. M. L.

Marssal Foch tuleviku sõjast ja sõjavõimalustest.

Ilmasõjavõitja Prantsuse marssal Foch võttis hiljuti jutule „Anglo-American News Service“ esitaja. Viimane küsis marssalilt:

„Kas desarmeerimise küsimus pole ainult politikute silmakirjalik samm, või on desarmeerimine tõesti võimalik?“

Marssal Foch vastas: „Desarmeerimine pole võimalik, ega sellest või isegi tõsiselt kõnelda nii kaua, kui Saksa ei näita, et ta desarmeerimist pooldab.“

„Kas tahate ütelda, et Saksa varustab end uueks sõjaks?“

— „Ma tahan ütelda“ — lausus marssal pikkamisi ja kaaludes iga sõna — „et Saksa, mõistuse seisukohalt vaadatuna, varustab uue sõja jaoks. Küsimuses on otsustav see asjaolu, et Saksalt on sõjariistad käest ära võetud, ta on sunnitud

alistuma, kuid sellegipärast ta ei tunne sisemist tahtmist desarmeeruda.“

„Aga Itaalia?“

— „Mussolini on tasakaalus iseloom. Mis ta ütleb, on mõeldud ta kodumaa rahva jaoks. Kui ta kõlistab mõõka, siis ei tee ta seda selleks, et teiste maade peale mõjuda, vaid selleks, et see meeldib ta poolehoidjatele.“

„Loodame, et sõda on kaugel tulevikus, kuid siiski võtame arvesse, et see võib peagi tekkida. Kust poolt ta võiks tulla?“

— Marssal Foch vastas: „Sõda võib tekkida ootamata ja see võib ähwardada igalt poolt“ — sealjuures tegi kuulus väejuht käega ebamäärase liigutuse, mis kujutas ringi...

„Kas usute relvanduse edusse puutuvatesse uudistesse?“ — küsis usutleja.

— „Jah. Meie teame väga hästi, et hoolimata Genfi otsustest katsuivad kõik rahvad leida nii täielikku mürkgaasi, et sellega oleks võimalik vastane lõpulikult hävitada. On väga võimalik, et juba nüüd on leitud väga mõjuvaid gaase.“

„Usute siis, et mürkgaasid võetakse järgimises sõjas tarvitusele?“

— „Usun kindlasti. Kui meil oleks võimalus teha rahvusvaheline leping, mis keelaks mürkgaase tarvitamast, siis võiksimē ju teha ka lepingu, mis keelaks sõjad täielikult. Ma arvan, et järgnevas sõjas tarvitatakse kõiki neid abinõusid, mis kindlustavad vastase täieliku hävitamise.“

„Kuidas nüüdisaja mehhaaniline sõda mõjub juhtimise peale — kas on üliandekal kindralil samad võimalused võita kui endisaegadegi suurtel väepealikutel?“

— „Kindrali teguviisid muutuvad just nii palju kui üldised sõjapidamise viisid muutuvad; ta peab alati olema uute sõjariistade arenemise tasapinnal.“

„Napoleoni taktika ja streetia poleks arvatavasti ilmasõjas paljugi väärt olnud? On ju viimase saja aasta kestel nii paljugi muutusi olnud“ — tähendas kirja-saatja.

— „Oh, Napoleon! Ta oleks viimases sõjas olnud kindlasti lahinguväljade pereinimes. Ta oleks võinud võita lahingud missuguses sõjas tahes. Geeniused, nagu Aleksander Suur, Hannibal, Cäesar ja teised, võidavad alati, nad valitsevad alati seisukorra üle. Uus taktika ja uued sõjariistad muudavad ainult sõdimise viise. Kõik võib muutuda, kuid suured väejuhid, geeniused, võidavad alati...“

„Kas jalavägi püsib ka edaspidi sõjaväe selgroona?“

— „Tuleviku armeed koondatakse mitmesugustest väeliikidest, millel teineteisega teatav suhtumus. Jalavägi praegusel kujul — sõdur püssiga — kaob. Tulevikus on igal n. n. jalaväelasel automaat

relv, just nagu on praegu meil tarvitusel püstolid.“

„Ratsavägi — see kaob arvatasti —?“

— „Ei“ — vastas marssal kindla tooniga. — „Uuema aja sõjaväes ei võta ratsavägi kunagi pärislahingutest osa, kuid siiski moodustab tähtsa väeligi. Mootortransport ei aseta ratsaväge, sest ratsaväge on võimalik kiirelt ühest kohast teise paigutada. Just ratsaväe liikuvus ongi ta edasijäämise eeldus... Ah, tankid? Jah, nad on väga väärtuslikud relvad — mitte ainult vaenlase üllatamiseks, vaid ka ta meeoleolu langetamiseks. Tankid on tähtsad relvad ja ma usun, et nad tulevikus ka niisugusteks jäävad.“

„Aga õhukaitse? Üldiselt arvatakse, kui näiteks Prantsuse lennukid hävitaks Berliini mürkgaasidega ja süütepommidega ning Saksa õhulaevastik teeks Pariisile samuti, siis hakkaksid mõlemad rahvad peagi rahu nõudma. Selle tõttu — nii arvatakse — muutuvad tuleviku sõjad lühikeseks“ — lausus usutleja.

Marssal Foch vastas:

— „Seni ei tunta ühtki täielikult mõjuvat abinõud pealetungi vastu õhust. Selle leidmiseks tehakse aga igalpool agarasti tööd ja kindlasti niisugune leitaksegi. Nüüd aga, kui seda õhukaitse abinõud pole veel olema, siis on õhulaevastikud kõigide riikide sõjavägedes väga tähtsad tegurid. Siiski ei usu ma seda, et suurte pea- ja tööstuslinnade hävitamine sunniks rahvaid sõdimist lõpetama... Keegi ei või ettekujutada, mida järgnevad kaks aastakümneid kaasa toovad. Meie näeme ainult kiiresti mööduva välgu taoliselt seda määratu suurt arengut, mis sõjapidamise tehnika ja sõja jaoks varustamise alal sünnib. Kindel aga on, et igalpool katsutakse sõjariistade mõjuvuse k a r t u s t järjest areneva relvanduse põhjal veelgi suurendada.“

A. V.

Psühhotehnika.

G. Leisner.

„Sõduri“ veergudel on senini minu teada kaks korda psühhotehnika üle sõna võetud; esimene kord 1925. a. nr. 28. ja teist korda nr. 36/37/38 s. a.

See on vastuvaidlemata tõsiasi, et ka meie sõjaväes need katsed tingimata vajalikud on ja tuleksid sisse seada, kuid kunas ja kuidas, see on iseküsimus.

Psühhotehnika printsiipidest on kõneldud mõlemis ülaltähendatud artiklis. Inimese vaim-

liste omaduste, võimete, tema teatavasse alasse ette äramääramise katsed — need aga ei ole nii lihtsad kui ehk näivad: ei saa meie paari primitiiv katsega veel inimese kui terviku üle midagi otsustada.

Viimase artikli lugupeetud autor on liginenud küsimusele küll enam-vähem praktiliselt, kuid siiski luban enesele julguse väljendada, et need katsed sarnasel kujul veel mitte kui midagi meie

juhtnõõrina ei anna autori poolt mainitud otstarbeks, noorte jagamisel väeliikidesse ja väeosadesse. See on minu isiklik arvamine.

Minu arvates kui juba katseid teha ja neist soovitakse mingit tulu, siis teha neid ka enam-vähem põhjalikumalt ja teataval määral ettevalmistatud isikute poolt (igas väeosas peaks sarnaseid mitu olema) milleks vastavaid kursusi (?! Toim.) igas garnisonis tuleks korraldada. Soetama peaks ka iga väeosale omale üksikud aparaadid ja lihtsamad abinõud, mida igas väeosas ise võimalik valmistada. Tuleks fikseerida ka omadused, mis isikul sõjaväes erinevuste järele olema peaksid, näit. harilik jalaväelane, kuulipildur (kerge, raske), suurtükiväelane, lendur jne.

Ma mõtlen omadused nii füüsilised kui ka vaimlised. Kui meie küsikime iga vastava üksuse ülemalt nende arvamist omaduste suhtes, siis saaksime vastuse, et igal heal sõduril peavad olema kõige paremad nii füüsilised kui ka vaimlised omadused: hea tervis, tugevus, hea silmanägemine, hea meelespidamine, hea tähelepanu, kiire arusaamine, hea otsustusvõime, hea orienteerumisvõime, kiire tegutsemine, julgus jne. — s. o. need mehed kõlbaksid igasse väeliiki, igasse üksusse. Kuid ei ole nii lihtne eraldada tarvisminevaid keskmisi omadusi, mis tingimata tarvilikud ja häid omadusi, mis eriliselt tarvilikud erialade järele; kergem oleks seda teha ehk telegrafistide, autojuhtide, lendurite juures, kuid mitte nii kerge fikseerida, ütlemine, kerge kuulipilduri ja lihtsõduri vahel, või ühe raske kuulipilduri ja suurtükiväelase-lihtsõduri vahel. Teeme vastava meelepidamise katse (nagu kõneall oleva autori artiklis märgitud) puht mehhaaniliselt.

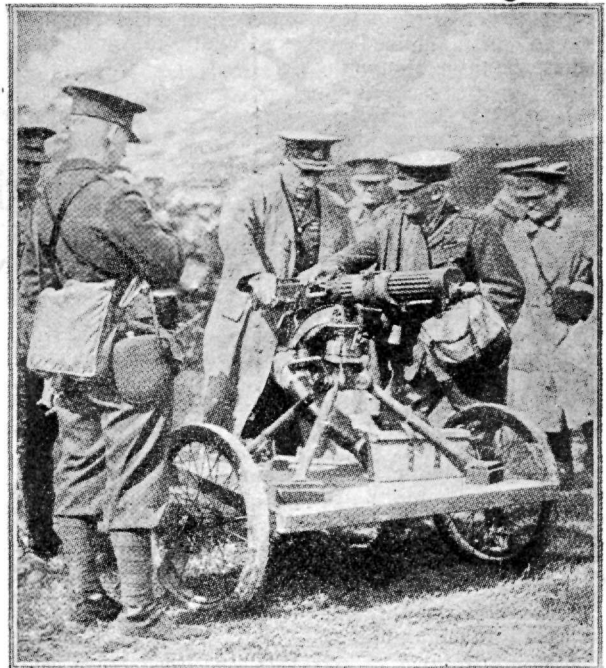
Mis meie sellest saame, et teatav isik, ütlemine, kirjutab kõik etteõeldud numbrid ülesse nii, et meie võime katse tulemusena otsustada: „meelespidamine hea“? Küsikime vaid, missugune peaks olema meelepidamine harilikul heal jalaväe rivisõduril, missugune kerge-raske-kuulipilduri sõduril, missugune suurtükiväelasel jne. (meelespidamine võiks olla akustiline, optiline).

Ütleme, et kõik autori poolt soovitatud katsed andsid lõpuresultaadina, et katsealustest on nii ja nii palju hea meelepidamisega, hea tähelepanuga, vaimliselt hästi arenenud, tublid füüsiliselt jne. — kas saame siiski sarnaselt tehtud katsete järele otsustada ja noorte jaotust otstarbekohaselt läbi viia nii, et sellest kasu oleks? Arvan, et ei! Vaev oleks asjata ja jagamine oleks umbropsu, hea õnne peale, ilma katsest järgneva aluseta.

Kuid siiski ka sarnaste katsetega on võimalik asjale kasu tuua, kuid ainult siis, kui neid mitte hoopis võhikud ei korralda, vaid need, kellel asjast aimu, kes praktiliselt seks ettevalmistatud.

Oletame veel, et meelepidamise katsel loeme rea numbreid ette ja laseme need mälu järele ülesse märkida; ütlemine, katsealune teeb seda hästi, kuid kas meie siinjuures ka teisi tema hingeelu väljendusi tähele paneme: kudas tema enast ülal peab ülesande lahendamisel, kas saab sellega toime kergesti ja rahulikult, kas äritub, närveerub, kas tegutseb kindlalt, kuid aeglasemalt, kas korduvate katsete juures väsitub kergesti, kas ja kuidas kahaneb sarnasel korral tegutsemisvõime jne. — just neid omadusi ja nende jälgimist loen väga tähtsaks ja otsustavaks teguriks hinnangul. Ilma selleta ei ole ühelgi katsel mingit väärtust ja alles neid omadusi iga kutse juures arvesse võttes võime otsustada, kuhu

Raske-kuulipilduja platvormil.

Käesoleva aasta septembris Salisbury lagendikul peetud Inglise armee sügismanöövritel võeti esmaskordselt muuseas tarvitusele ka õhuasendisse asetatud raske-kuulipildujad, mis paigutatud kummiratastega kaherattal platvormile (v. pilt), kusjuures platvormi mingisugusele veovahendile taharakendatult kaasa veetakse.

Sarnase platvorm-kuulipilduja tuletäpsus sarnaneb soomusautode tulele ning tema moraalne mõju on väga suur. Muidugi ei või liikumisel suurt tuletäpsust loota. On aga suuremat ja täpsemat tuld tarvis, tarvitseb vaid peatuda, ning raske-kuulipilduja tugev ja kindel füüsiliselt platvormil võimaldab saavutada ka **kõige täpsamat** tuld. Teiseks, väikene platvormi pööre suurendab tunduvalt laskenurka, nii et tulistamine igas suunas võimalik. E. M.

teatud isik on kõlblik. Mis kasu on, näiteks, käsitavas artiklis toodud mehhaanilistel katsetel saadud headel tulemustel, kui kõrvalised tähelepanekud seal juures näitavad, et katsealune on näiliselt närviline, äritub kergesti, puudub julgus, kiirete ärituste peale reageerib viivitusega, vähenen vastupidavus jne.

Parem siis juba keskpärased esimesed omadused ja head viimased jne. Sellest näeme, et küsimus nii lihtne otsustada ei olegi ja vaid ainult suuremast hulgast katsetest oskab hea tähelepanega katsutava isiku suhtes oma otsuse anda, enam-vähem ümmarguse ja enam-vähem õige, mida praktiliselt kasutada saab.

Mainitud artikkel on igatahes küsimuse vastu huvi äratanud, kuid tuleb hoiduda selle põhjal endale küsimust liialt shabloonilisena ettekujutamast. Tuleb tutvuneda praktilise psühholoogiaga, sest küsimus on õrn, kuna ta puudutab ju inimete liigitamist.

Kokkuvõttes:

1. Psühhotehnika ei ole lihtne ega shablooniline ala.

2. Fikseeritagu iga sõjaväelisel erialal nõuetavad nii vaimlised kui ka füüsilised omadused ühes vastava hinnanguga.

3. Tuleb ette valmistada katsetajaid. Seks korraldatagu garnisoonides kursused, ärakasutades meie praktilisi psühholooge.

4. Ilma psühhotehnilise katseta (korraaiku katseta) ärgu võetagu üleajateenijaid teenistusse.

Sõjakirjandust.

„Woina i Revoluutsia“ („Война и Революция“) Nr. 4 (aprill) 1927.

Nikolajev: „Sõjaline olukord Hiinas“. Artiklis on toodud andmeid, mis valgustavad Hiina olusid SSSR vaatepunktist aprillini 1927.

N. Biaz: „Moondamise abinõusid SSSR pinnal vastase õhukallalitungi vastu. Pommitamine õhust edeneb. On olemas lennukeid (Farman suurttüüpi), mis tõstavad pomme 2 tonnini. On pommid milistes lõhkeaineid kuni 40 puuda jne. Kaitse lennukite vastu on aktiivne ja passiivne. Aktiivse kaitse moodustab oma lennuvägi ja need tulirelvad, mis tulistavad maa pealt. Passiivseteks kaitse abinõudeks on — vaatlus, side, alarm, moondamine...

Pommitamise objektideks on: teed, sõjalised tsentrumid, tööstuslised ja poliitilised tsentrumid. Mis võiks anda moondamine? — Ta võiks varjata teatud pommitusobjekti olemasolu, ta võiks takistada ta tundma õppimist, varjata objekti elulisemaid osi, anda vastasele vale ettekujutuse objektist, luua valeobjekte. Artikkel annabki näpunäiteid, kuid saavutada selles mitmesuguste moondusvõtete abil paremaid tagajärgi.

I. J. Gurvits: „Metsade sõjastamine“. *) Metsadel on 2 ülesannet sõjanduses —

Tööstuses on vajalikud erilised puusordid — tööstusline ja strateegia — taktikaline.

lennukite ehitamiseks, käsirelvade osadeks, transport abinõude osadeks jne. Ilmasõjas 1918. a. olevat P.-Ameerika Ühisriigid ehitanud puust transportlaevu; seda atavismi seletatavat püüdega saavutada odavaid, kiirelt ehitatavaid ja Saksa allveepaate vähekartvaid meri-transport-vahendeid. Puusõe tähtsus gaasikaitse alal on suur. Puu tähtsus paberi valmistamisel (Paber ja propaganda!) jne. on samuti tähtis. Strateegia ja taktika seisukohalt on metsadel siis eriline väärtus kui nad esile tulevad sõjategevuseks tarvilistes ribades ja suunades ning tarvilisel määral. Punaväe ülesandeks olevat ära määrata metsade ülesanded tulevases sõjategevuses ja sellele vastavalt juba aegsasti läbi viia riigi metsamajanduses tarvilik sõjastamine („vojenisatsia“).

Index: „Välisriikide laskemoona valmistusvõimed“. Ilmasõja kogemustel, andmetel tööstusest, tooresainetest, rahandusest otsitakse lähtebaasi võimaluste hindamiseks, mis üks või teine riik võiks anda laskemoona alal tuleviku sõjas. Eriline tähelepanu on pöördud Poolale. Arvesse võttes, et Poola praegused tehased võivad anda kuni 100 miljonit padrunit kuus ja et Poola seda töös-

tust võib sõjapuhul suurendada, ei olevat Poola laskemoona küsimuses mitte halvas seisukorras.

N. Ushakov: „Sõjaväe ehitusasjanduse põhimõtteid ja tsiviiltehnikute osavõtt sõjaväe ehitustöödest“. Autor soovib ka tehnikute „sõjastamist“, nagu SSSR sõjastatakse kõik teised alad ja isikud.

B. Gorev: „Sõja ajalugu ja marksism“. Marks ja temaaegsed sotsialistid olevat taga ajanud patsifistlikke illusioone. Proletariaadi valitum juht — Lenin asetab sõja probleemid revolutsioonilise tööliste klassi probleemidega esi- ja aukohale. Ta kirjutab 1916. a.: Desarmeerimine on sotsialismi ideaal. Kuid see ei ole sotsialist, kes ootab sotsialismi teostumist revolutsioonita ja proletariaadi diktatuurita. Diktatuur on sarnane riiklik võim, mida vahetult toetab vägivald. Selleks vägivalda teostajaks on sõjavägi. Võttes oma programmi desarmeerimise, sellega meie loobuks relvast ja võimust. Järeldus — proletariaadi juhid õppigu hoolega sõjandust. (Sellega on seletatav SSSR iga asja ja ala „vojenisatsia“ D. N.).

A. Svetshin: „Sõja ajaloo õppimisest“.

1. „Milles peituvad sõjaajaloole vaenuliku suhtumise juured“. — Selles, et ajalugu on võltsitud, teda on valesti õpitud ja valesti tast nopitud õpiseid. Näiteks tuuakse 1870. a. aegne Preisi kindral Stille, kes olevat peensus-teni tunnud Friedrich Suure ajajärku, isegi rääkinud Friedrichi „solgitud“ saksa keelt ja otsustanud igal erijuhusel kui Friedrich... See Stille olevat olnud omal ajal mõnegi Vene kindrali ideaaliks Suvorovi või teise Vene väejuhi kopeerimises.

2. Sõjaajalugu ja riigi ettevalmistus sõjaks. Õppida tuleb oma ajalugu. Ja kui oma ajalugu õieti õpitavat, siis andvat see sarnaseid vastuseid, mida võivat muutumatult paigutada paragrahvina sõjaväe väljaõpet käsitavasse eeskirja.

3. Operatiivkunst ja taktika sõjaajaloos. Lahingtegevust käsitav määrustik ilma vasta-va sõjaajaloolise põhjendusega olevat juuretu taim.

4. Sõjaajaloo käsitamise piirid ja tempo. Sõjaajaloo õppimine tuleb eraldada üldisest ajaloost, sest tal on eriala ja eriülesanded. Sõjaajalugu tuleb kasutada kui rikkalikku varu-aita, millest võib ammutada puhtpraktilisi õpiseid tuleviku sõjanduse mõistmiseks.

A. A. Brussilov: „Saksa-Austria rinde läbimurre 1916. a.“ Väljavõte surnud kindral Brussilovi mälestustest. Artiklil on järg.

*) Vojenisatsia.

D. Kutshinski: „Mitteeraldi tegutsev armee“. Andmeid ja mõtteid selle konstruktsioonist ja juhtumisest.

Berends: „Tarann“. Artikkel näitab, et moodne strateegia on ehitatud endise taranni käsitamise põhimõtteid: piiratud (kitsal) alal läbi murda. Kuid moodne tarann, mis koosneb elavast jõust, tulest ja seljatagusest, on kergesti rikutav, eriti omas „sabas“ — seljataguses.

M. Mjasnikov: „Vanema juhi asukoht lahingus ja ta isiklik mõjutus lahingus käigule“. Küsimust vaadeldakse korpuse ja diviisi ülema seisukohalt. Mõned taktikud ja määrustikke nõudvat nimetatud juhtide isiklikku mõjutust lahingus. Artikli autor jõuab otsusele, et sarnane nõudmine ei ole elulik, vaid on koguni kahjulik, sest kiirelt muutuvast sõjalukorras võib juhtuda esitatud nõudmise täitmise puhul, et korpul või divil kriitilisemal ja otsust nõudval momendil viidavad aega rühma või kompanii juhtimisega.

N.-Vene „Välimäärustik“ ja „Määrustik teenistuseks staapides“ ei esitavat sarnast nõudmist ja olevat seega õigel teel.

A. Kartashov: „Jõgede forsseerimisest“. Selles artiklis on toodud tarvilikke andmeid inseneriväe tegevuseks jõgede forsseerimisel ja juhendeid relvliikide koostööks. Selles sõjalises tegevuses.

A. Lisükov: „Diviisi ratsaväe lahingtegevusest koos soomusautodega“. Küsimust vaadeldakse juhtimise ja relvade koostöö seisukohast.

Er... „Keskmise juhtkonna täienduslik ettevalmistus“. Koolist saadud teadmisi tuleb täiendada. Saavutada oskusi drilli abil. Kuid... õpetajad ja ettevalmistajad ärge võtku õpilaselt ära liig palju aega, sest tema (õpilane) ise teab paremini omi nõrku kohte ja tahaks neid parandada ise-iseisva tööga. Iga inimene, ka juht, tahvat vahel elada oma isiku erilistele huvidele. Seda pidavat võimaldama töö vaheaegadel.

I. M. Podshivalov: „Disttsipliin ja väljaõpe“. Iga sõjamehe algatusvõimet tulevat vääriliselt hinnata, kuid ainult disttsipliin ja vastuvaidlematu alistumine võivat anda tõeliku lahingvõime üksusele. Sarnane on käesoleva artikli leitmoitiiv.

A. Beus: „Partei-politiline tegevus dessantoperatsioonides“. See tegevus olevat tarvilik enne dessanti, dessandi ajal ja pärast dessanti. Vene kodusõjast Vrangeli vastu olevat selleks häid näiteid.

Peale mainitud artiklite on käesolevas raamatust andmeid teiste riikide sõjanduse arengust, kriitikalisi ja bibliograafilisi märkmeid.

D. N.

„Revue militaire Française“ Nr. 76, 1. oktoober 1927.

„Douaumont Saksa okupatsiooni ajal“ (Järg). Autor kindral Rouguerol jätkab „Douaumont“ nimelise sakslaste poolt kokkuseatud raamatu sisu edasi andmist, kirjeldades Douaumont fordil kordaseadmist ja üldist seisukorda peale viimase langemist sakslaste kätte.

„Juhi omadused“. Kolonel Lucas. Harilikult ollakse arvamisel, et ohvitser ükskõik missugusel juhtimise astmel ta ka ei seisaks, on kõlbulik määramiseks kõrgemale ametkohale, kui ta oma alluvate üksust on hästi juhtinud. Autor ei ole sellega päri, näidates, et on olnud küllalt häid kompanii ülemaid, kes saades määratud kõrgemale ametkohale ei vastanud enam kõrgema juhile esitatavale nõudmistele; on olnud suurepäralisi kolonellid, kes ülendatult kindraliks olid vaevalt rahuloldavad. Samuti on esinenud ka vastupidiseid nähtusi. Ohvitser, keda kuni kõrgema ametkohale määramiseni loeti keskpäraseks, osutus peale määramist kõrgemale kohale teguvõimeliseks ja suure organiseerimise võimega juhiks. Järelikult, iga juhtimiseaste nõuab juhilt ka erilisi isiklikke omadusi. Autor leiab, et ühed olevat sündinud käsuandjateks, kuna teised ei saavat selleks iialgi, olles sunnitud leppima käsutäitja osaga.

Kõrgema juhi ülesanne olevat operatsiooni plaani ja manöövri idee välja töötamine, selle plaani läbiviimise ette valmistamine ja terve operatsiooni juhtimine. Noorema juhi ülesanne olevat aga ülevalt poolt saadud idee ja tegevusplaani kohaselt antud ülesanne ellu viia.

Ülaltoodule baseerudes jõuab kolonel Lucas otsusele, et juhi omadusi tuleks jagada kolme gruppi:

- intellektuaalsed,
- professionaalsed ja
- moraalsed omadused.

Kui nüüd juhi omadusi tema ülesannetega seada üksteisele vastu, siis saame, et

- intellektuaalsed omadused võimaldavad operatsiooni idee vastu võtmist,
- professionaalsed, — selle ideele reaalse kuju andmist, s. t. operatsiooni plaani ettevalmistamist ja
- moraalsed — vastuvõetud otsuse läbiviimist ja operatsiooni juhtimist.

„Hobune ja mootor“. Kindralstaabi kapten Janssen seab enesele ülesandeks kokkuvõtlikus ülevaates analüüsida mootori ja hobuse hüvesid ja pahesid; uurida mootori ja aurumasina kasulikkust vägede strateegilistel ümberpaigutamistel ja lõpuks näidata missugust kokkuvõidu võimaldab hobuse asetamine mootoriga nii isikulises koosseisus, kui ajas ja rahas. Autor leiab, et on alustea arvamise, nagu oleks auto luksus asi. Alljärgneva arvestusega tõendab autor, et näiteks laskemoona vedu autodel on odavam, kui hobustel ehk autotranspordi soetamine kasulikum kui hobuse transpordi soetamine.

Laskemoona veorühm hobusetranspordis koosneb:

30 laskemoona vankrist à 8000 Fr.	240.000 Fr.
8 vankrist majanduslisteks otstarbeteks à 5000 Fr.	40.000 „
250 hobusest à 4000 Fr.	1.000.000 „

Kokku 1.280.000 Fr.

ehk 19.200.000 Emrk.

Samasuguse tõstejõuga laskemoona veorühm autodel koosneb:

13 veoautost à 50.000 Fr.	650.000 Fr.
4 kergest autost à 30.000 Fr.	120.000 „

Kokku 770.000 Fr.

ehk 11.550.000 Emrk.

Järelikult autotransport tuleks hobusetranspordist 7.650.000 Emrk. võrra odavam.

„Serblaste võidud 1914. a.“ Major Desmazes kirjeldab operatsioonide käiku Serbias 15.—23. augustini 1914. a. ja „Tser'i“ ning „Jadar'i“ lahinguid.

(Järgneb.)

„Sõjaväeliste kuritegude karistamine Rooma sõjaväes“. Kuna praegu Prantsusmaal on käsil sõjaväe kohtute reorganiseerimine ja sellel alal on käimas ajakirjanduses äge poleemika, siis soovib autor (õigusteaduse doktor kapten Andrieux) tutvustada lugejaskonda sõjaväe kohtute organisatsiooniga, kohtupidamise viisidega ja karistusliikidega — Rooma sõjaväes. Rooma keisririigis oli keiser sõjavägede ülemjuhataja, ülempreester ja peakohtunik. Vabariigi alguses koondasid konsulid kohtupidamise ja kohtumõistmise võimu oma

kätte. Karistused olid tol ajal üldiselt väga valjud. Toon siin mõned näited (kokkuvõtte tegijalt). Nii karistati vaenlase poole ülejooksikuid ristilöömisega, luude murdmise ja kehaosade ära lõikamisega; omavoliliselt postilt lahkunuid — surmanuhtlusega; käsu mittetäitjaid — surmanuhtlusega; vastuhakkamisele ülesässitajaid — surmanuhtlusega; varguse eest — käe ära raiumise ja jne. Oma artikli kokkuvõttes tähendab autor, et otstarbekohasem olevat deestipliini alahoidmine sõjaväes harjumuse ja tööga, kui alalise ähvardusega karistatud saada.

Uudiseid välisriikide sõjavägedest.

Sõjakirjandust.

R. Tck.

Vastused küsimustele.

1 Küsimus: Kas ohvitser on õigustatud saama puhkust järgimööda poolteist kuud, kui ta eelmisel aastal oli puhkusel kaheks nädalat?

Vastus: Kaitseväe ohvitseride teenistuskäigu seadlus (R. T. nr. 37/38 — 1924. a.) ei ole üldse ette näinud puhkust, kui õigust, mida võib nõuda. Seadlus on puhkusele lubamise usaldanud täiesti ülemuse äranägemise hoolde. Seda tõendab selgelt §§ 179 ja 180 tekstis tarvitatud sõna „võib“. Küll on seadlus puhkusele lubamise õigust piiranud puhkuse kestuse ülemmääraga. Selles mõttes tulebki võtta kaitsev. ohvitseride teenistuskäigu seadluse § 179, mis annab õiguse ohvitserile, kes ühe aasta jooksul puhkusest ilma on jäänud, järgmisel aastal vahetpidamata kahekuulisele korralisele puhkusele lubada.

Sellest §-ist tuleb nii aru saada, et kahe aasta peale kokku on korralise puhkuse ülemmäär kaheks kuud. Järelt võib ohvitseri korruga puhkusele lubada aja peale, mis kahe aasta jooksul kokku ei ületa kahte kuud. Selles mõttes tuleb ülesseatud küsimusele vastata jaa-tavalt.

2 Küsimus: Missuguse seaduse järelle saavad pensioni üleajateenijad-kaitsevaelased ja kas on õigustatud pensioni saama üleajateenija, kes kaitseväes on teeninud Vabadussõja algusest saadik, kui ta kaitseväeteenistuses on tervise kaotanud?

Vastus: Üleajateenijad kaitsevaelased kuuluvad pensioni rahvaväelaste ja nende perekondade pensioni seaduse (6. veebr. 1920. a. (R. T. nr. 26/27 — 1920. a.) § 13 alla (v. 1920. a. sead. nr. 170 § 13 — R. T. nr. 59/60). See

seadus annab pensioni saamise õiguse ainult tingimusel, kui tõestatud, et töövõime kaotus järgnes kaitseväeteenistuse täitmisest.

3 Küsimus: Millal pannakse maksima üleajateenijate kohta eri pensioni seadus?

Vastus: Üleajateenijate pensioni seaduse kava on küll juba Korraldusvalituse poolt väljatöötatud, kuid selle maksmapanemine oleneb üleajateenijate teenistuskäigu seadlusest, mis praegu Sõjanõukogu toimetuses.

4 Küsimus: Kas üleajateenija, kes vabastatud tegelikust teenistusest arstlise komisjoni otsuse põhjal, on õigustatud saama ühe kuu palga ning korteri- ja toiduraha?

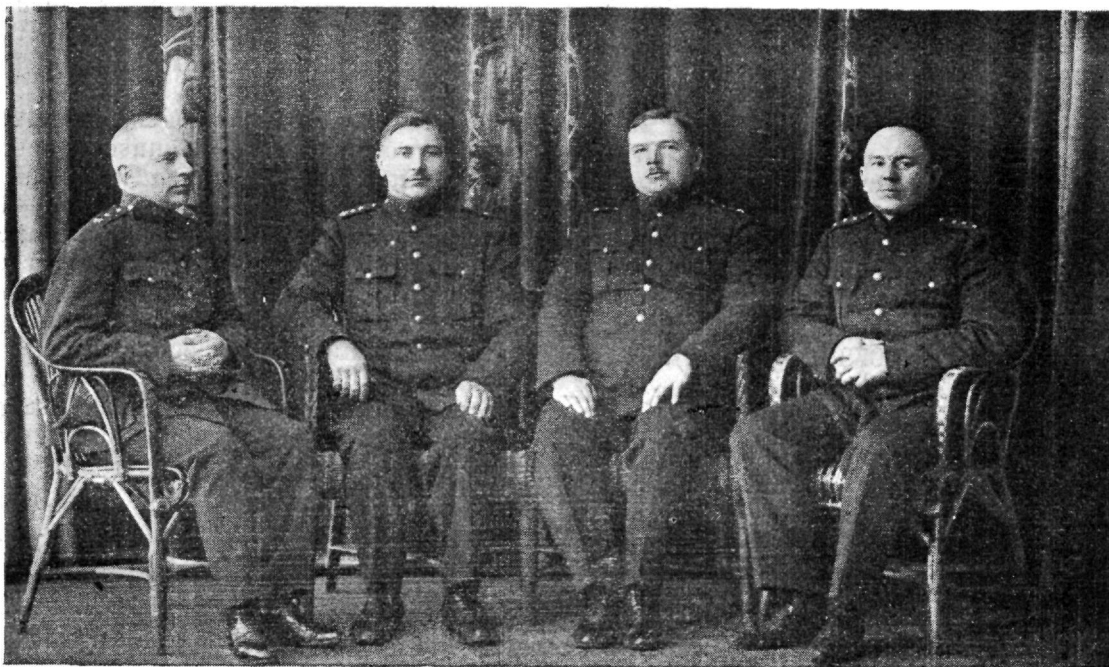
Vastus: On õigustatud saama ühe kuu palga ja toiduraha (Ajutised määrused vabatahtlikult üleajateenijate rahvaväelaste kohta § 7 märk. 2 ja § 10 märk. — R. T. nr. 59/60 — 1920. a. sd. nr. 170), kuid korteriraha ettemaksmiseks ei ole seaduslikku alust.

5 Küsimus: Kas kaitsevaelastele pensioni määramisel tuleb Kv. pens. sd. (R. T. nr. 149 — 1924. a.) § 13 põhjal arvesse võtta ainult kaitsevaelase teenistus Eesti riigi- või omavalitsusasutustes?

Vastus: Üldse teenistus riigi- ja omavalitsuse-asutustes, mis pensioni saamise õiguse annavad.

Kaitsevaelaste ja nende perekondade Pensioniseaduse § 13 ütleb, et „isikutele, kes enne kaitseväeteenistust on teeninud omavalitsuse- või riigiasutustes, mis pensioni saamise õiguse annavad, arvatakse pension käesoleva seaduse järgi, kusjuures pensioni määramisel riigi- või oma-

Piirivalve ohvitseride kogu juhatus 1927.

Vasakult paremale: major Tõnso, kol.-ltn. Anderson, kol.-ltn. Engmann, kapten Mohrmann.

valitsuse asutustes teenitud aeg loetakse pensioni väljateenimise ajaks teenistusest administratiivkohtadel". Ülal ette toodud § 13 on niisugust tõlgendamist leidnud, et selle paragrahvi põhjal võetakse arvesse kaitseväelase teenistus ainult Eesti riigi- või omavalitsuse-asutustes. Kuid sarnast kitsendavamõttelist seletust ei saa õigeks lugeda, sest selles paragrahvis ei räägita mitte riigi- ja omavalitsuse-asutustes teenistusest ainult Eesti ajal, vaid üldse teenistusest riigi- ja omavalitsuse-asutustes, mis pensioni saamise õiguse annavad (Riigi ja Omav. Teenijate Pensioniseaduse § 18 — R. T. nr. 149 — 1924. a.). Õige on ju, et kaitseväelastel pensioni saamise õiguse omandamise normaal-eeltingimuseks on 25-aastane teenistus kaitseväes (§ 8), kuid § 13 peale tuleb vaadata kui erandi peale üldisest reeglist. (R. Adm. os. t. nr. 911 — 1925. a.).

6. Küsimus: Kas kaitseväelaste pensioni asjus on sõjaminister õigustatud kolmandat arstilku ülevaatuset määrama, kui ülevaadatu teise arstliku komisjoni otsusega rahule on jäänud?

Vastus: Seaduseandja on kaitseväelaste pensioni kindlaksmääramise asjus järelvalve sõjaministrile annud, mis järgneb sellest, et ta nõuab, et lõpulikult kind-

lak's määramise otsused pensioni asjus oleks sõjaministri poolt kinnitatud (§ 61, 69). Leiab sõjaminister temale kinnitamiseks esitatud pensioni määramise toime- tusest, näiteks, et arstliku komisjoni koosseis ei ole kaitseväelaste pensioni seaduse (R. T. nr. 149 — 1924.) § 57 ettenähtud korras määratud, ja et komisjoni otsuses ei leidu vastust § 59. ülesseatud küsimustele, siis võib ta selle peale vaatamata, kas komisjoni poolt ülevaadatu § 68 korras kaebust on tõstnud või mitte, korralduse teha uue ülevaatus toimepa- nemiseks. Et arstlik ülevaatus võib sün- dida rohkem kui kaks korda, seda näeb ette ka K. Pen. sead. § 38, milles on öel- dud, et kaitseväeteenistuses töövõime kaotusel pensionisaajatele kaitseväelastele, kes arstliku komisjoni poolt kaks või rohkem korda läbi vaadatud, määrata- takse pension viimase kinnitatud otsuse järele. (R. Adm. t. nr. 565¹¹ — 1926.).

7. Küsimus: Kas maksev seadus näeb ette mingisuguseid kitsendusi prii kooli andmises õppursõduritele?

Vastus: Ajutise Valitsuse määruse järele 22. apr. 1919. a. (R. T. nr. 28/29 — 1919. a.) saavad kõik kooliõpilased, kes väeliinil sõjast osa võtnud, autasuks prii kooli kuni kõrgema kooli lõpetamiseni.

Sama asja kohta antud täiendava seaduse järele 29. VI. 1921. a. (R. T. nr. 57 — 1921. a.) võimaldatakse igale õpilasele prii kool peale keskkooli lõpetamist ühe kõrgema ehk muu eri-õppeasutuse ühes teaduskonnas. Peale seda näeb vastavalt Aj. Val. määruse § 6-le 29. VI. 1921. a. seaduse § 6 ette, et priikooli andmisest võib Haridusministeerium keelduda, kui õpilase edasijõudmises õppimises edu ei ole. Seadus võimaldab õppursõdurile prii kooli ülikoolis ühes teaduskonnas ja peale selle seab priikooli võimaldamise tingimuseks õpilase edasijõudmise. (R. Adm. T. nr. 978¹¹ — 1926.).

8. Küsimus: Mis tuleb mõista kaitseväelaste ja nende perekondade pensioni seaduse § 16 tähendatud „viimase kõrgema ametkoha“ all?

Vastus: Tähendatud seaduse (R. T. nr. 149—1924.) § 16 põhjal arvatakse pensioni kaitseväelastele, kes määratud

vähema palga määraga ametkohtadele koosseisude vähendamisel, ümbermoodustamisel või teenistuse huvides teenistusest lahkumisel viimase kõrgema ametkoha järele, vaatamata selle peale, kui kaua nad sel ametkohal teeninud.

Ütelus „viimane kõrgem ametkoht“ eeldab võrdlust kahe viimase ametkoha vahel, mitte aga kõige viimase ja ühe kunagi olnud, s. o. enne eelviimast olnud ametkoha vahel. Kui seadusandja tahe oli kaitseväelasele, kes § 16 esimeses osas ette nähtud juhtumusel vähema palgamääraga ametkohale määratud, pensioni määrata kõige kõrgema ametkoha järele, kus teenistusest lahkunud kaitseväelane kunagi teeninud, siis oleks ta seda selgesti seaduses ka väljendanud ja mitte tarvitanud ütelust „viimane kõrgem ametkoht“.

(R. Adm. t. nr. 661¹¹ — 1926.).

—1.

Sõjaväelisi teateid.

Prantsusmaa.

Põllutraktorite võistluse tagajärjed.

Märtsikuul 1927. a. peeti põllutraktorite vastupidavuse proove, 24. detsembril 1925. a. ettenähtud korralduste järele, millised ette näevad auhinde.

Sarnaste võistluste peasihiks on aidata teatud põllutraktori tüüpide arendamist, mis iseäranis suurtükiväe nõuetele vastavad. Mobilisatsiooni silmapilgul on tähtis leida sarnaseid traktoreid nii suurel arvul kui võimalik; nad peavad heas seisukorras olema.

Samuti annavad nad võimalust korjata väga tähtsast uurimismaterjalist suurtüki traktorite, eriti kerge suurtükiväe traktorite uurimiseks.

Et saavutada nende tüüpide laienemist, mis kõikidele suurtükiväe nõuetele vastaks, määrati üldauhindasid 8500 franki rasketele traktoritele ja 6600 franki kergetele traktoritele. Need auhinnad jagunevad ostu- ning ülalpidamise auhindadeks.

Silmas pidades suurt kasu, mida toob suurtükiväe traktor, asetades hobuveo, on määratud 1500 franki hinnaalandust (ostu auhind) rasketele traktoritele ja 1000 franki kergetele traktoritele ja nimelt niisugustele, mis ühe tunniga 15 km. sõidavad.

Peatingimused, mida nõutakse 1927. aasta võistlusel esitatud tüüpide mudelitelt, on järgmised:

1) Kaal. Rasketel traktorite kaal rännakkorras ja varustuses ei tohi ületada 3800 kg. ja kergetel traktorite kaal 2500 kg.

Rasketel traktoritelt veetava koorma kaal võib olla kuni 4000 kg. ja kergetelt 1600 kg.

2) Kiirus. Traktorite kiirus nendelt veetava koormaga peab olema vähemalt 6 km. tunnis siledal ja heal pinnal. See kiirus väheneks ebatasasel pinnal 20% rasketele traktoritele ja 30% kergetele traktoritele.

3) Põlevainete tarvitamine. Ainete kulu arvestatakse (traktori ja koorma) tonnkiilomeetritega. Ainete kulu (bensiin) keskmisel künklikel teel ei tohi tõusta 2dl5.

Katseid tehti Satory tasandikul, Verrières'i metsas, Camp de Mailly'l ja Fontainebleau poligoonil.

Mitmesugused traktorite tüübid sõitsid järgmiselt:

Rasketel traktorid: 215 km. igasugusel pinnal; kerged traktorid metall-lülikutega: 255 km. igasugusel pinnal; kerged traktorid pehmete lülikutega: 700 km. (sellest 350 km. igasugusel pinnal ja 330 teed mööda).

M. K.

Inglismaa.

Ideaalne sõjavägi 1946. aastal.

Niisugune on kolonel Fulleri uurimisteose viimse peatüki pealkiri. Raamat käsitleb moodsat armeed ja arvusi-mõõtusid, mis tuleks tarvitusele võtta, et luua harmooniat oma organisatsiooni ja tehnika ning eriti balistika alal saavutatud edusammude vahel. Autor joonistab alguses kaasa-kiskuva pildi armeest, nii nagu ta teda ettekuju-tab ajajärgul, kus mehhaanika ja suurtükivägi sõjakunsti valitsevad. Edasi arvab ta loogiliselt, et uued sõjaväelised saavutused peaksid kaasa tooma taktika reeglite muutumise. Taktika peaks esile kutsuma täiusliku sõjaväe organisatsiooni.

Kahekümne aasta pärast peaks Fulleri arvates ideaalsel armeel olema järgmine koosseis:

a) Kaks rasket diviisi, mis annaks arvuliselt kokku 28.000 meest.

b) Kaks kerget diviisi, vabad vooridest ning teisest takistavast bagaashist, kuid varustatud võimsate relv-masinatega, annaks kokku umbes 12.000-arvulise meeskonna.

c) Kaks saate diviisi; kokku umbes 17.000-meheline.

Sarnase armee ümargune arv oleks umbes 60.000 meest (väike koosseis, võrreldes Ilmasõja armeedega) ja varustatud 2000 relv-masinaga. Suurtükiväe ja mehhaanika (tehnik) valitsevus sõjaväes saab nõudma, autori arvates, õige täiuslikku spetsialiseerumist igal alal ja selle järelduseks tuleb 1946. a. armeed oletada kui eriteadlastest (meistritest) koosnevat armeed.

Konskripsiooni abil (või väeteenistuse kohustusega — M. K.) moodustatud teise järgu väeosad kasutatakse tulevikus selleks, et okupeerida maalasid, mis meistritelt vallutatud nende kasutada olevate masinate abil.

Revue d'artillerie sept. 1927 andmetel
M. K.

P.-Ameerika.

Kõlapüüdjä ja helgiheitja abinõudena lennukite vasta võitlemiseks.

Kaasaja tehnika omab mitmed abinõud vaenlase õhujõudude kallaletungi kindlaks tegemiseks. Tähtsamad neist on kõlapüüdjad, mis vaenlase lennuki selle mootori pörina järele kindlaks teevad ja helgiheitjad.

Kuivõrt need abinõud õhukallaletungide tagasilöömiseks on mõjuvad, näitavad viimased Ameerika õppemanöövrid Palo-Alto's (California).

Ühele zenitpatareile oli ülesandeks, kaitseda kindlaks määratud raioon vastase lennukite kallaletungi vastu. Patarei oli varustatud kõlapüüdjaga ja helgiheitjaga.

Pommitaja lennuk püüdis kahel ööl järgimööda zenitpatarei kaitsekattest läbi tungida, kuid sai igakord patarei tulega tagasi löödud.

Vastavalt manöövri määrustele, pommipildumine oli tähistatud valge raketiga, mis tegeliku pommi asemel tarvilisel hetkel lennukilt välja lasti. Kaitseraiooni läbimõõt oli 4 km. ja lennuk võis üle selle lennata igasugusel kõrgusel, kuid mitte madalamal 700 metr. ja manövrerida lenduri soovil, sellega oli saavutatud täieline lahingulokord.

Kõik lennuk tehti tegelikult 2½—3 km. kõrgusel, kuid selle peale vaatamata kõlapüüdjä ja helgiheitjad märkisid tuledeta lendava vastase lennuki keskmiselt kaks minutit enne signaaliandmist pommide viskamiseks. Patarei oleks võinud selle aja jooksul kindlasti vastase lennuki hävitada.

Kõigist 34 püüdest nägematult pommipildumise raiooni tungida, õnnestus ainult ühel lennukil.

Need katsed näitavad, et lennukite vastu võitlemiseks on jalaväel olemas kindlad abinõud.
K. Kn.

Rootsi.

Soome kaitseväge ülem kolonel Malmberg külastas Rootsi kaitseväge viimaste manöövrite ajal. Saadud muljed on järgmised:

Rootsi materjal laskeriistadeks on parim filmas. Tagajärjed, mis seal saavutatud, väärivad tähelepanu. Eriti Boforsi vabriku tooted. Ilmasõja õpised on juba vananemas. Rootsis ehitatakse uusi kahur-lafette, mis võimaldavad suurtükkidele laialdasemat tegevust. On võetud tarvitusele iseäralised, seni tundmata vedrud, uus n. n. „recoil“-süsteem.

Laskemoona suhtes — jutustab kol. Malmberg — on Rootsis leitud uus kuuli tüüp, on muudetud kuuli vormi nii, et saadakse paremaid kaugusi ja tabavusi.

Õhukaitse suurtükid on Rootsis arenenud suurepäraselt. Hea teras annab selleks võimalusi.

Allohviterkond — läbisegi viis aastat teeninud mehed — on oma ülesannete kõrgusel. Seda võib öelda ka ohvitseride kohta. A. V.

Soome.

Soomes asutatud gaasikaitseühing.

Eraisikute algatusel asutati Soomes läinud aastal õhukaitseühing, mis propageerib lennuasjandust riigikaitse seisukohalt. Ühingul on praegu osakonnad peaaegu igas linnas. Nüüd on jälle eraisikute algatusel asutatud gaasikaitseühing, mille sihiks tutvustada rahvast sõjas tarvitatud gaaside ning nende vastu olemasolevate kaitseabinõudega. Mõlemate ühingu liikmeteks on astunud ka hulk ohvitseri ja eriteadlasi kaitsevääst ja kaitseliidu ringkondadest. Gaasikaitseühingu asutamistest võtsid osa Soome keemikute seltsid, kaitseliidu juhatus ning sõjaväe kõrgemad ohvitserid ja eriteadlased. A. V.

Soome püssitehas.

Teatavasti on Soome asutanud endale püssirohu- ja padrunivabrikud. Praegu on valmis ka püssitehas. See asub Kesk-Soomes, Jyväskylä provintsilinnas. Püsside valmistamine algab eeloleva aasta algul. Vabrik, nagu kõik teisedki ta taolised riigi ettevõtted, on eratevõtete põhimõttele rajatud ning kaitseministeriumile alluv, s. o. ettevõtte juhatusel valib ja määrab riiginõukogu, tähtsamates asjades tuleb aga vabriku direktoriumil kaitseministeriumilt nõusolek saada. A. V.

Tervishoid Soome sõjaväes.

Viimasel ajal on Soomes tekkinud kaebtusi sõjaväe tervishoiu kohta. Eriti on selleks põhjust annud kaks juhust, ühe kopsuhaige sõduri (kes hiljem suri) ratsaväesse vastuvõtmine ja teise raadiopataljonis tegutseva noore sõduri jalahaigus, mis poksiivõistluste tagajärjel selgüdi halvatuses kujunes. Süüdistatakse ohvitseri — sõjaväe arstlist personaali. Soome sõjaväe sanitaarosakonna juhataja sanitaarkolonel Luukkonen aga seletab:

Senine korraldus pole kohane. Rahvaväekomisjonides oli viimasel korral 55 era- ja ainult 15 sõjaväe arsti-ohvitseri. Noorte vastuvõtmisel ei suudeta teha korralikult vahet terve ja haige vahel. Tagajärg: haiged nooremehed satuvad teenistusse. Summad, mis sõjaväelise tervishoiu peale lubatakse, on liig väikesed. Puudus arstidest on otse kisendav; sõjaväeteenistuses olevatest arstidest on 67 sanitaar-ohvitseri, eraisikuid 14, kokku 81. Rohkem kui pool nendest on teeninud üle 8 aasta ja omavad kõrgema meditsiin-hariduse. Soome sõjaväes on aga ettenähtud 96 arsti. Summad puudusel on siis 15 kohta vabad... Kui eksitusi ja korratusi tuleb ette, siis pole alla koosseisu töötav sõjaväe sanitaar-personaal selles süüdi, arvab sanit.-kolonel Luukkonen. A. V.

Ametlikke teateid.

Sõjaministri käsukiri 456.

Tallinnas, 19. oktoobril 1927. a.
(Korraldusvalitsus.)

Avaldan teadmiseks ja täitmiseks Vabariigi Valitsuse otsuse 14. oktoobrist 1927. a.:

1. Keelata 1. maist 1928. a. alates ohvitseridele ja sõjaväe ametnikkudele kaitseväe vormiriietes käimine restoranides, söögimajades ja igasugustes teistes kohtades, kus alkoholseid jooke müüakse, välja arvatud raudteejaamade einelauad ja kus see tarvilik teenistuskohuste täitmise tõttu, või kui ohvitser või sõjaväe ametnik viibib sarnases kohas: a) olles teenistuskohuste täitmisel asulas, kus pündub kaitseväelaste kasiino või einelaud, b) mõne riigiasutuse, välisriigi esinduse, seltskondlise organisatsiooni või garnisoniülema erilool kaitseväelaste poolt korraldatud koosviibimisel.

2. Kuni 1. maini 1928. a., alates 1. novembrist 1927. a., lubada ohvitseridele ja sõjaväe ametnikkudele kaitseväe vormiriietes käia neis restoranides, söögimajades ja teistes alkoholsete jookide müümisega kohtades, mis kohaliku garnisoniülema käsukirjaga selleks lubatud, ainult kella 8 kuni 21-ni, selle kitsenduse alla mitte arvates kohti ja juhtumisi, mille kohta p. 1-ses erand tehtud.

3. Lugeda p. 1-ses tähendatud keeld ning p. 2-ses tähendatud kitsendus maksvaks ka aktiivteenistusest vormikandmise õigusega vabastatud ohvitseride kohta.

N. Reek

Kindralstaabi kindral-majoor,
Sõjaminister.

Sõjaministri ringkiri Nr. 2700.

Diviiside ja vastavate asutuste ülematele.
20. oktoobril 1927. a.

Võimalikkude arusaamatuste ärahoidmiseks minu käsukirjas nr. 456 — 19. oktoobrist s. a. avaldatud Vabariigi Valitsuse otsuse tõlgitsemisel käisin teatavaks teha kõikidele asjaomastele:

1) et vormiriietes käimise keeld on maksev ainult nendes kohtades, kus alkoholseid jooke müüakse kohapeal tarvitamiseks, ja

2) et selle keelu alt on vabad ühes käsukirja p. 1-ses tähendatud eranditega ka kõik kaitseväelaste einelauad.

N. Reek

Kindralstaabi kindral-majoor.

R. Reimann

Kolonel,
Korraldusvalitsuse ülem.

Sõjaministri käsukiri Nr. 461.

Tallinnas, 22. oktoobril 1927. a.
(Kindralstaap.)

Käsituseväelaste sissekutsumine Viljandis ja Viljandimaal 18.—21. s. k. p. on kõigiti korda läinud. See tagajärg sai võimalikuks selle tõttu, et sissekutsumise tehniline külg oli hästi ja täpselt läbi töötatud nii kindralstaabis kui ka kohapealsetes kaitseväe osades ja asutustes. Samuti hästi täitsid oma ülesandeid sissekutsumisel kohalikud politseikomissarid ja vallavalitsused oma vallavanemate ja eriliselt vallasekretäride näol. Selle eeskujulikult hea töö eest tänan kindralstaabi V osakonna ülemat kindralstaabi kolonel-leitnant Järver'i, Viljandi kaitseväe ringkonna ülemat kolonel Raudsepp'a, tema kantselei ülemat sv. ametnik Sarsen'i, Sakala jalaväe rügemendi ülemat kolonel-leitnant Schmidt'i, III diviisi suurtükiväe ülemat kolonel-leitnant Kirschbaum'i ning kõiki teisi ohvitserisid ja ametnikke, kes sissekutsumise ettevalmistamise ja läbiviimise alal ühel või teisel viisil vastutavat tööd tegid. Ühtlasi loen oma kohuseks tänada teatud tööd eest vallasekretärisid ja politsei komisarisid.

Rahuldustundega hinnates mitmesuguste ametisikute tööd sissekutsumise ajal, ei saa mina allakriipsutamata jätta, et sissekutsumise õnnestunud kordaminek suurel määral oleneb sellest kõrgest kohusetundest, mis valitsemas Viljandi linnas ja maal asuvate käsituseväelaste keskel. Harilikuks nähtuseks oli, et sissekutsutavad ilmusid kogumispunkti märksa varem, kui arvatud oli, sest paljud ei soovinud kasutada aega, mis lubatud neile oma koduste asiade korraldamiseks. Oli üks juhus, kus käsituseväelane sai kutse olles veskil; ta jättis oma hobuse jahukoormaga ja ise ruttas kogumispunkti. Kaks käsituseväelast — suurtükiväelast olid tulnud oma ratsahobustega, et aga kiiremalt kohale jõuda. Ei olnud märgata ka mingit kõrvalehooldmist, küll aga võis näha, kuidas vanemad saatsid oma poegi, kõik rahulikult ja täis tundmust ning teadmist, et kutsealustel on tähta üks tähtsamatest kodaniku kohustustest. Ei saa allakriipsutamata jätta ka eeskujuliku korda, mis valitses käsituseväelaste keskel kogumispunkti ilmudes ja lahkudes väeosadest. Kõik olid kainelt ja tõsiselt oma kohuste juures.

Kokkuvõetult — see kõik näitab, et meie kodanikkude laiemate kihtide keskel valitseb kindel riiklik kohusetruudus, mis lubab julgesti vaadata tulevikku, toogu ta meile kui tahes raskeid katsumise aegi. Mina loen oma kõige meeldivamaks kohuseks südamest tänada kõiki käsituseväelasi, kes möödunud sissekutsumise ajal end eeskujulikudena üleval pidasid.

N. Reek.

Kindralstaabi kindral-majoor,
Sõjaminister.

Sport kaitseväes.

Piirivalve Peipsi jaoskonna üleajateenijate kogu poolt Mehikoormas 24., 25. ja 26. septembril 1927. a. korraldatud spordivõistluste tulemused:

I. Jalgratta võidusõit 27 klm. peale (spordi ülikonnas) Mehikoormast Räpinasse viival teel. Võistlesid 8 piirivalvurit. Esimesena

tuli kohale valvur n. a. o. Jaan Sotnik ajaga 1 tund 15 min., teisena valvur kapral Elmar Kapp ajaga 1 tund 18 min. 45 sek. ja kolmandana valvur n. a. o. Gustav Kiristaja ajaga 1 tund 21 min. 30 sek.

Sügiseste sagedate vihmasajude tõttu (sadas

Piirivalve Peipsi jaoskonna üleajateenijate kogu poolt Mehikoormas 24.—27. sept 1927 a. korraldatud spordivõistlused.

Jalgratta võidusõidust osavõtjad enne startimist.

Võistlustel saavutatud tagajärgede ettelugemine päevahekohtuniku poolt.

ka võistluste eel) oli tee peaaegu üleni porine. Kuivemaid kohti oli vaid üksikutel kõrgematel kohtadel ja paiguti tee ääres.

II. 10 klm. rännak rakmes (vahtkonna vorm). Võistlesid 6 piirivalvurit, kelledest esimesena kohale tuli kordoni ülem veltv. Richard

Vaasa ajaga 1 tund 30 sek., teisena — kord. ülem v. a. o. Vladimir Kask — 1 tund 4 min. 30 sek. ja kolmandana valvur kapral Eduard Muttik — 1 tund 11 min.

III. Sõjaväe viievõistlus. Võistlesid 7 piirivalvurit, kelledest esimesele kohale tuli

kordoni ülem veltveebel Rudolf Blumann — 11 punktiga (60 meetri jooks rakmetes — 8,8 sek., 100 meetri jooks spordi ülikonnas — 12,9 sek., granaadi viske — 60,12 mtr., hooga kaugushüpe — 5,60 mtr. ja 1500 mtr. jooks spordi ülikonnas — 7 min. 15 sek.), teisele kohale tuli valvur n. a. o. Artur Pungas — 13 punktiga ja kolmandale — valvur n. a. o. Gustav Kiristaja 16 punktiga.

IV. Kuulitõuge (raske kuul). Võistlesid 5 piirivalvurit. Esimesele kohale tuli kord. ülem veltveebel Rudolf Blumann (11,12 mtr.), teisele — valvur n. a. o. Gustav Kiristaja (9,76 mtr.) ja kolmandale kohale kord. ülem v. a. o. Vladimir Kask (9,46 mtr.).

V. Kettaheide (kerge ketas). Võistlesid 4 piirivalvurit. Esimesele kohale tuli kordoni ülem v. a. o. Vladimir Kask (33,90 mtr.), teisele valvur kapral Friedrich Karask (31,54 mtr.) ja kolmandale kord. ülem ohv. aset. Hermann Matson (30,45 mtr.).

VI. Kõrgushüpe hooga. Võistlesid 3 piirivalvurit, kelledest üks võistluse katkestas. Esimese koha omas kord. ülem veltv. Rudolf Blumann (140 cm.) ja teise — valvur n. a. o. Artur Pungas (130 cm.).

VII. Odaviske. Võistlesid 4 piirivalvurit. Esimesele kohale tuli kord. ül. v. a. o. Vladimir Kask (37,23 mtr.), teisele — valvur n. a. o. Gustav Kiristaja (37,125 mtr.) ja kolmandale — kordoni ülem n. a. o. Rudolf Eber (35,94 mtr.).

VIII. Raioonidevaheline teatejooks 4×200. I. kohale tuli Mustvee raioon ajaga 2 m. 5,5 sek., II. kohale tuli Mehikoorma raioon ajaga 2 m. 6,8 sek., III. kohale tuli Alatskivi raioon ajaga 2 m. 9,2 sek.

IX. Raaionidevaheline kõievedu. I. kohale tuli Alatskivi raioon, II. kohale Mehikoorma ja III. kohale Mustvee raioon.

X. Võrkpalli mäng: Mehikoorma ja Mustvee raioon 30:12, Mehikoorma ja Alatskivi-Mustvee r. koondus 30:5.

V. P.

Jalgpall Tallinna garnisonis.

Pühapäeval, 9. okt. s. a. peeti Tallinna jalgpalliklubi väljal jalgpalli sõprusvõistlus mereväe koond- ja 10. jalaväe rügemendi meeskondade vahel.

Mäletavasti tuli 10. jalaväe rügement käesoleval aastal üleriiklistel kaitseväge võistlustel kaitseväge meistriks, võites eelringi võistlustel mereväge tagajärjega 6:1.

Nüüd võitis merevägi 9:1, poolaegadega 4:0 ja 5:1.

Mereväe koondmeeskonna koosseis oli järgmine:

		Simson		
	Sögel		Udras	
Augul		Maasik		Tomson
Jalak	Liesment	Birkentak	Fischer	Kihlefeldt (kapten).

Võistluse käiku jälgisid Merejõudude Juhataja, merev. kapten H. Salza ja staabi ülem, kaptenleitnant V. Grenz.

A. R.

Jalgpall Narva garnisonis.

Narva garnisoni spordikomisjon korraldas 26. septembril s. a. garnisoni väeosadevahelise jalgpallivõistluse. Võistlusele ilmusid 1. jalaväe rügemendi ja 1. suurtükiväe grupi jalgpalli meeskonnad. Võitjaks tuli 1. jalaväe rügemendi meeskond, koosseisus: n.-leitn. Veltmann, n.-leitn. Stein, van.-allohv. Padul, n.-allohv. Roots, san.-allohv. Kost, reamehed Liivar, Võrgi, Palli, Kalkis — tagajärjega 7:3, omades teist korda rändauhinna, jäädes ühtlasi garnisoni jalgpallimeistriks. Rändauhinna jäädavaks omandamiseks tuleb 1. jalaväe rügemendil seda veel kord järgmisel aastal kaitsta.

G. K.

Kiri toimetusele.

Teie lugupeetud ajakirja nr. 41 artiklis „Meie lennuväelased manöövritel“ on tarvitatud upsakas lause tankide ja soomusautode kohta, nimelt: „mõnitühine tank ja soomusauto“. Puutumata jättes veste hoopleva sisu, avaldame oma imestust, et leidus „vestepuhaja“ H. J. näol, kellel puuduvad teadmised relvliikide võimete, omaduste ja nende ajaloo kohta, ning üldse korrektsus meie sõjaväe vastu.

Nähes samadel manöövritel setu hobusejõulist lennukit lähemasse raudteejaama tirimas, ei nimeta tõsine sõjamees isegi seda lennukit tühiseks, vaid vaatab kahetsustundega kuidas hea relv oskamata kätes sarnasesse seisukorda on sattunud.

Tankistid.

Toimetuse märkus: Käesoleva tankistide kirja puhul toimetuse järeleparimise peale veste autor H. J. kirjutab:

„Tankistide avaldus on minule suureks üllatuseks. Jättes kõrvale etteheited hooplemisest ja ebakorrektsusest meie sõjaväe vastu (kus olen mina meie sõjaväge puudutanud?), ei suuda kuidagi aru saada, et karrikatuurilist iseloomu kandev veste võib meie tankiste riivata ainult sellepärast, et sõna „tank“ kõrvale on sattunud sõna „tühine“?

On siis tank midagi seesugust, et teda ka vaenlase juures ei tohi pilgata (kas ainult sellepärast, et ta tugev on ja suuri puid maharagistab kui pilpaid)? Tubli (moraalselt tugev) sõjamees peab ju igasugust vaenlast tühiseks.

Ei tohi midagi sellevastu olla, kui sõjamehed oma relva eest välja astuvad,

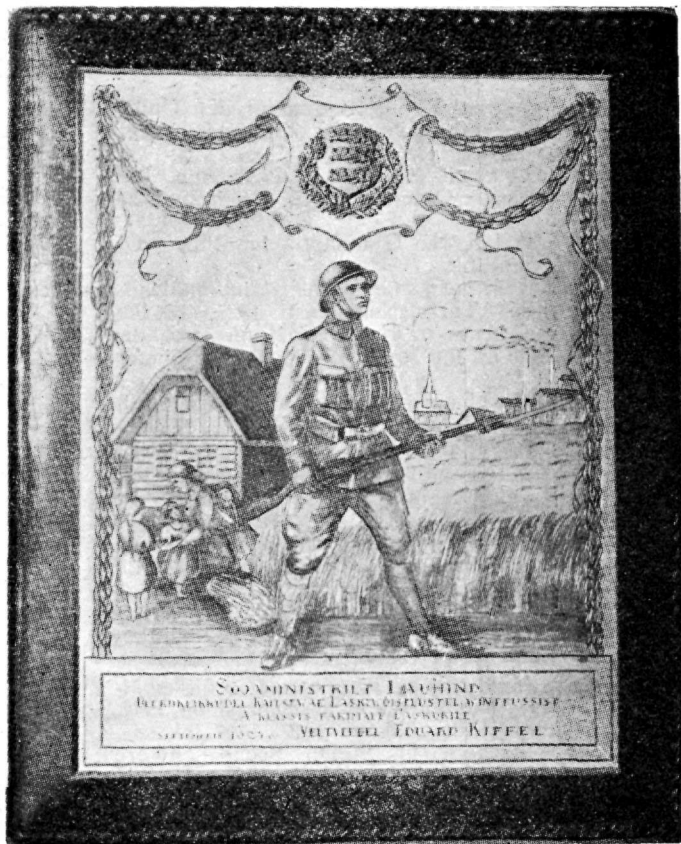
*Auhinde üleriiklistel kaitseväe
laskevõistlustel sept. 1927.*

*Sõjaministri I auhind paremale laskurile
vintpüssist A klassis.*

Auhinna saavutas veltveeb. ED. KIFFEL.

Kaan kullasepäri Kopfilt.

kuid ärgu tehtagu seda koomiliselt ja magedalt. Väeliigi tublidus seisab temas eneses ja minul pole mõtteski olnud seda maha teha.

Mis muutub väitesse, mina ei tundvat relvade võimet ja omadusi, siis võin härradele tankistidele tõendada (kui ju ba asja sisuliselt võtta), et olen näinud tanke ka võimetus ja koomilises seisukorras ning tegelikus töös kokku puutunud nende nõrkade omadustega — mis minule olulist õigust annab humoristlikes vestes vaenlase kohta tarvitada sõnu „tühine tank”. Meie tankistid järeldavad siit, et minu ütluse järele kõik tankid (siis ka meie omad) on tühised.

Huvitav on teada, kuidas reageerivad lennuväelased „setuhobuse” peale —

see peaks ju ka väeliiki riivama. Omas vestes kõne all olevas kohas olen mina vahele unustanud rea: „paar üksikut suurtükiloksu” — saab näha, missuguse „pirni” suurtükiväelased nüüd minule selle eest panevad.

Üks asi huvitab mind siiski kõige enam. Mikspärast on meie tankistid minu arvates heatahtliku ja meie tankiste kogunisti mittepuutuva nalja vastu nii hellad?”
H. J.”

Äratuues H. J. vastust, toimetus kriipsutab alla, et ta ei poolda — ei tankistide kirja, ega H. J. vastuse tooni, kuid leiab siiski, et tankistid on käesoleval korral üleliigselt valvel tanki au eest...

Uusi raamatuid kindralstaabi raamatukogus.

2. 9430. Peltzer, O. Dr. Das Trainingsbuch des Leichtathleten. Stuttgart, Dieck u. Co. 244 lhk., pilt.
2. 9431. Cotta, C. Leitfaden für den Unterricht in der Turngeschichte. Leipzig, R. Voigtländer, 152 lhk.
2. 9463. Gutsch, K. u. Wiedemann, J. P. Das Kunstturnen. Oldenburg, G. Stalling. 256 lhk., pilt.
2. 9461. Bukh, N. Gymnastik im Bild. Oldenburg, G. Stalling.
98. 9436. Jürgenstein, A. Minu mälestused. 2-ne jagu. Tartu, Noor-Eesti, 1927. 254 lhk.
92. 9456. Casson, H. Der Mann an der Spitze. (Men at the top.) Leipzig, J. Singer. 103 lhk.
98. 9458. Buchanan, G. Meine Mission in Russland. Berlin, Verl. f. Kulturpolitik. 287 lhk.
98. 9455. Wilton, R. Les derniers jours des Romanof. Le complot germano-bolchéviste. Raconté par les documents. Paris, G. Grès e. Co. 303 lhk., pilt.
93. 9439. Eesti lepingud välisriikidega. VI. 1926.—1927. Tallinn, Välisministeerium, 1927. 236 lhk.
1. 9462. Rothe, H. Daumier und der Krieg. 64 Tiefdruckreproduktionen nach Originalithographien. Leipzig, P. List.
98. 9438. Mälestused iseseisvuse võitluspäivilt. I. köide. Revolutsioon ja okupatsioon 1917.—1918. Tallinn, Rahvaülikool, 1927. 407 lhk.
98. 9437. Sasonoff, S. D. Sechs schwere Jahre. Berlin, Verl. f. Kulturpolitik, 1927. 385 lhk.
8. 9434. Kuhl, D. v. Entstehung, Durchführung und Zusammenbruch der Offensive von 1918. Sisust: Die deutschen Stärken. Stärke des Feindes. Das Eintreffen der Amerikaner. Die Ergänzung und Versorgung des Heeres. Berlin, Deutsche Verl. f. Politik, 1927. 220 lhk.
8. 9435. Schwertfeger, B. Die politischen und militärischen Verantwortlichkeiten im Verlaufe der Offensive von 1918. Berlin, Deutsche Verl. f. Politik, 1927. 466 lhk.
6. 9427. Луговой, В. Н. Артиллерийская газовая атака. Блградь, Русск. Воен. Вѣстник, 1926. 25 lhk.
6. 9473. Наставление по войсковому инженерному делу для пехоты. Ленинград, «Военный Вестник» 1927. 192 lhk., joon.
3. 9486. Малиновский, Л.; Стуцка, К. Миллионно - территориальное строительство. Москва, «Военный Вестник» 1927. 260 lhk.
6. 9485. Невский, Г. Г. Долговременная фортификация. Сокращ. курс. Sisust: Kindluste arenemise ajalooline ülevaade. Püsi-fortifikatsiooni praegune seisukord. Москва, «Военный Вестник» 1927. 168 lhk., skeem.
5. 9484. Учебник рядского бойца войсковой артиллерии (полковой, дивизионной и корпусной). Sisust: Relvliikide lahingline kasutamine. Kahurvägi. Luure. Side. Topograafia. Maskeerimine. Käsirelvad. Soomusasjandus. Andmed õhulaevastikust. Ленинград, «Военный Вестник» 1927. 394 lhk., joon.
5. 9481. Шарсков, И. и Нарушевич, К. Справочник строевого артиллериста. Москва, «Военный Вестник» 1927. 215 lhk.
3. 9479. Вишняков, Н. П. и Архипов, Ф. И. Устройство вооруженных сил СССР. Изд. третья, испр. и дополн. Москва, «Военный Вестник» 1927. 382 lhk.
3. 9487. Вишнев, С. Мобилизация промышленности в Северо-Американских Соединенных Штатах. Sisust: Tõõstuse mobilisatsioon 1917.—18. a. Eratõõstuse mobilisatsioon. Mobilisatsiooni kokkuvõtted. Tõõstuse mobilisatsiooni valmistamine tuleviku sõdadeks. Москва, «Военный Вестник» 1927. 195 lhk.
2. 9429. Kaufmann, E. Der Radrennsport. Ffierrrennen. Leipzig, Grethlein u. Co. 240 lhk.
3. 9467. Collenberg, L. R. Die deutsche Armee von 1871 bis 1914. Berlin, Mittler u. S. 123 lhk.
3. 9466. Cron, H. Die Organisation d. deutschen Heeres im Weltkrieg. Dargestellt auf Grund d. Kriegsakten. Berlin, Mittler u. S. 208 lhk.
93. 9460. Halfeld, A. Amerika und der Amerikanismus. Kritische Betrachtungen eines Deutschen und Europäers. Jena, E. Diedrichs, 1927. 248 lhk.
98. 9452. Kircher, R. Engländer Erben. Erneuerer. Gestalten. Menschen und ihre Probleme. Vom Geist der City. Pressmagnaten. Frankfurt a. M., Societäts Dr. G. m. b. H. 35 lhk., pilt.
6. 9468. Moteur „Lorraine“ 450 CV. 12 Cylindres en W. Modèle 1926. Description, entriien et réglage fonctionnement sur avion. 100 lhk. joon.
2. 9471. Артеменко, Н. Блюмберг, Ж. Подвижной лагерь. Пособие для комполитсостава стрелковых частей и ВУЗ. Москва, «Военный Вестник» 1927. 121 lhk.
5. 9472. Боевой устав артиллерии РККА. Часть II. Ленинград «Военный Вестник» 1927. 239 lhk.
5. 9478. Громиллов, А. Тактическая подготовка бойца. Часть I. Методика одиночного обучения и подготовка бойца в составе группы. Москва, «Военный Вестник» 1927. 164 lhk.
5. 9482. Шарсков, И. Очерк тактического применения войсковой артиллерии (корпусной, дивизионной, полковой, батальонной и конной). Sisust: Praegusaja kahurväe taktika ja tehnika põhimõtted. Korpuse ja diviisi kahurväe tegevus pealetungil ja kaitse manööversõjas. Keemiline tulistamine. Ленинград, Воентип. НКВМ., 1927. 170 lhk.
6. 9477. Зарзар, В. А. и Лахтин, В. Л. Борьба за воздух. Проблемы современной воздушной политики и ее правовой регламентации. Москва, Осоавиахим, 1927. 85 lhk., skeem.
5. 9483. Микулин, В. Дальние пробеги конницы. 384 километра в 80 часов. Опыт исследования и методики. Москва, Госиздат, 1927. 111 lhk.
5. 9489. Балтушиц-Жемайтис, Ф. Тактическая подготовка частей конницы РККА. Методические указания. Sisust: Üksuste ettevalmistuse plaan ja organisatsioon. Taktilised õppused iao, rühma, eskadroni ja rügemendi koosseisus. Москва, «Военный Вестник» 1927. 200 lhk.
5. 9475. Меженников, С. Воздушные силы в войне и операции. Sisust: Õhujõudude koosseis. Õhujõudude mobilisatsioonilise planeerimise mõiste. Arvatavate vaenlaste tundmaõppimine ja vastavate sõjateatrite valmistus. Москва, Госиздат, 1927. 75 lhk.
6. 9474. Авиновичкий, Я. Л. Военно-химическое дело. Sisust: Mürgitavad ained. Keemilise kallaletungi abinõud ja nende taktikaline kasutamine. Keemilise kaitse abinõud. Meteoroloogia sõjakeemias. Keemilise ettevalmistuse organisatsioon, sisu ja meetodid. Москва, «Военный Вестник» 1927. 135 lhk.

Toimetusele saadetud kirjandus.

Eesti Loots.

Meresõidu ja lootsiasjanduse käsiraamat. Hüdrograafiline kirjeldus Eesti rannikust ja merest.

Kindralstaabi IV (Topo-Hüdrograafia) osakonna ülesandel kokku seadnud

Joh. Mey,

geodeet, kolonel-leitnant.

Kindralstaabi IV osakonna kirjastus 1927.
Hind?

Kino „Gloria Palace’is“

tuleb lähemal ajal demonstreerimisele teadusliku ilmega film maailmasõjast, mille kokkuseadmisest olevat osa võtnud Saksa end. kindralstaabi ohvitser.

Erilist tähelepanu selles filmis väärrib see, et suurem jagu ülesvõtteid on sõja esimeste päevade tegelikest sündmustest, et filmi autorid püüavad erapooletult valgustada sündmuse ja et sündmuste käiku selgitatakse graafikaliselt väga õnnestanud (elustatud) skeemide dia- ja kartogramme jne. abil.

A.

Järgmine „Sõdur“ nr. 44-45 ilmub

11.-maks novembriks 1927. ratsaväe erinumbrina.

Manöövrite ajal.

Külatüdruk: (valvekorral olevale suurtükiväelasele) „Mis te suurtükiväes nende suurte kateldegate teete?“

Suurtükiväelane: „Nende sees keedame mürsud enne ära ja siis alles laseme vaenlasele pihta.“

„Kroonu lõhn“.

„Kui sina kallid Eedi laupäeval ära läksid küsis isa kas mul nahavabrik on toas töötanud — vend päris mis otstarbeks mina masinaõliga ja masutiga pörandaid pesen ja kõrvalt korterist Lilli saadab sulle selle pudeli lõhnaveega.“

Mööduvad aastad, muutuvad inimesed.

Isa: „Kui mina omal ajal kroonut teenisin siis nimetasime kõik veltveebliit armsaks kompanii e m a k s ja sina aina kirud teda.“

Poeg (noor — esimest korda linna lubatud): „Võimalik isa, kuid ajajooksul on vist e m a s t saanud juba ämm . . !“

EESTI PANK

TALLINN

**Osakonnad
kõigis maakonna linnades**

**Toimetab
igasuguseid pangaoperatsioone**